

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

7-12 YAŞ ÇOCUKLARININ BAĞLANMA STİLLERİ İLE OKUL BAŞARILARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ : TARSUS İLÇESİ UYGULAMASI

TEZİ YAZAN
Fatma Nur SEVİNGİL

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA (Dicle Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN(Çağ Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2018

ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201510028 numaralı öğrencimiz olan **Fatma Nur SEVİNGİL** tarafından hazırlanan **“7-12 YAŞ ÇOCUKLARIN BAĞLANMA STİLLERİ İLE OKUL BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ”** başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile **PSİKOLOJİ** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

 Üniv. Dışı - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA
 (Dicle Üniversitesi)

 Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN

 Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Soner ÇAKMAK
 (Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylım.

05 / 01 / 2018

Doç. Dr. Murat KOÇ
 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim./..../20...

05/01/2018

Adı Soyadı

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenme safhasında, araştırma aşamasında, yön tayininde ve tamamlanmasında destek olan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA'ya bana ayırdığı değerli zamanı, kıymetli bilgi birikimi ve tecrübeleri ile bana yol gösterdiği için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca yardım, bilgi ve tecrübeleri ile bana sürekli destek olan Prof. Dr. Şükrü Uğuz başta olmak üzere, Bölümün değerli hocalarından Öğrt. Gör. Kahraman KIRAL, Öğrt. Gör. Habibe ERDİŐ'e ve psikoloji bölümündeki tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Eğitimim ve çalışmalarım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen Canım Ailem ve Sevgili Eşim Davut SEVİNGİL'e teşekkür ederim.

Fatma Nur SEVİNGİL

ÖZET

7-12 YAŞ ÇOCUKLARININ BAĞLANMA STİLLERİ İLE OKUL BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatma Nur SEVİNGİL

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA

Ocak 2018, 76 sayfa

Bu çalışmada 7-12 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri 2017-2018 öğretim yılları arasında Mersin İlinde öğretim hayatına devam eden ve yaşları 7-12 arasında değişen 204 öğrenciden rastgele örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada bağlanma stilleri ile ilişkisi araştırılan başarı notu öğrencilerin 2016-2017 eğitim ve öğretim yılına ait not dökümlerine bakılarak hesaplanmıştır. İlköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin geçen eğitim yılına dair genel not ortalamaları olmadığı için katılımcılar 2, 3, 4, 5 ve 6. Sınıflardan seçilmiştir. Araştırma öncesinde öğrencilerin velilerine bilgilendirme formu gönderilerek izin alınmıştır. Daha sonra öğrencilere demografik bilgileri içeren bir veri formu, Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ve Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri II- Orta Çocukluk Ölçeği uygulanmıştır. Verilen bu bilgi formu ve ölçekler çerçevesinde elde edilen veriler istatistiksel olarak SPSS 21. Paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında; bağlanma stillerinden hiçbiri cinsiyet, annenin eğitim düzeyi ve bakım veren kişi açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bağlanma stilleri ile not ortalaması arasındaki ilişki incelendiğinde ise not ortalaması ile yalnızca güvenli bağlanma puanları arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde korelasyon olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Çocukluk, Bağlanma, Akademik Başarı

ABSTRACT**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT
STYLES OF CHILDREN AGED 7-12 AND SCHOOL ACHIVEMENT****Fatma Nur SEVİNGİL****Master Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Yunus Emre AYNA****January 2018, 76 pages**

In this study, it is aimed to examine the relationship between the attachment styles of children aged 7-12 years and school achievement. The data of the study were collected by random sampling method among 204 students whose ages ranged from 7 to 12 and whose education life was in Mersin between the academic years of 2017-2018. The success score that is related to the attachment style in the research is calculated by looking at the grades of the students for 2016-2017 education year. Participants were selected from grades 2, 3, 4, 5, and 6 as there was no general grade average grade for the first year of primary school. An informing form was sent to the parents of the students before the research and permission was obtained. A data form with demographic information, Kerns Secure Attachment Scale, and Near Relatives Inventory II- Middle Childhood Scale were applied to the students. The data obtained within the given data sheet and scales were analyzed statistically by SPSS 21 package program. When the results were examined, none of the attachment styles appeared to differ significantly in terms of gender, mother's education level, and the caregiver. When the relationship between the attachment styles and the grade average is examined, it is seen that there is a positive correlation and a high level of correlation between grade point average and only safe attachment scores.

Keywords: Attachment, Middle Childhood, Academic Achivement.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYANI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Arka Planı.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi:.....	1
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.5. Araştırmanın Sayıtları.....	3
1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	3
1.7. Tanımlar.....	3

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTRIMALAR	5
2.1. Bağlanma Kavramı.....	5
2.1.1. Bowlby ve Bağlanma.....	5
2.1.2. Mary Ainsworth ve Bağlanma.....	6
2.2. Bağlanma Modelleri.....	8
2.2.1. Bağlanma Kuramı.....	8
2.2.2. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	10

2.2.3. İçsel Çalışan Modeller	11
2.3. Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma	12
2.3.1. Bebeklikte Bağlanma	12
2.3.2. Çocuklukta Bağlanma	17
2.3.3. Orta Çocukluk Döneminde Bağlanma	18
2.3.4. Yetişkinlikte Bağlanma	20
2.4. Bağlanma Stil ve Boyutlarının Ölçülmesi	22
2.4.1. Bağlanma Stilleri	22
2.5. Yapılan Araştırmalar	24
2.6. Başarı Kavramı	24
2.7. Başarıyı Etkileyen Faktörler	25
2.7.1. Okula İlişkin Faktörler	25
2.7.2. Derslere Karşı Tutum	25
2.7.2.1. Dikkat	25
2.7.2.2. Güdülenme	26
2.7.2.3. Davranışlar	28
2.7.2.4. Kaygı	28
2.8. Akademik Başarı	29

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Amacı	31
3.2. Araştırmanın Modeli:	31
3.3. Evren ve Örneklem:	31
3.4. İşlem	31
3.5. Veri Toplama Araçları:	32
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu:	32
3.5.2. Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri II- Orta Çocukluk Ölçeği	32
3.5.3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği:	33
3.6. Verilerin Analizi	34

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	36
4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular ^[1]	36
4.2. Bağlanma Ölçeklerine İlişkin Bulgular:	38

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM	41
5.1. Ölçeklerden Alınan Puanların Karşılaştırılması	41
5.2. Bağlanma Stillерinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması:	41
5.3. Bağlanma Stilleri ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki:.....	43

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	44
6.1. Sonuç.....	44
6.2. Öneriler	44
7. KAYNAKLAR	45
8. EKLER	54
9. ÖZGEÇMİŞ	64

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No:
Tablo 1. Yaş Değişkeni ile ilgili Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	36
Tablo 2. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	36
Tablo 3. Anne Eğitim Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	37
Tablo 4. Anne Eğitim Süresi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	37
Tablo 5. Öğrencilerin Doğumdan Sonra Bakımını Üstlenen Kişi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	37
Tablo 6. Bağlanma Stillerine İlişkin Betimsel İstatistikler:	38
Tablo 7. Bağlanma Stillerinden Alınan Yüksek Puanların Dağılımı:	38
Tablo 8. Bağlanma Türlerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırıldığı T Testi Sonuçları:	39
Tablo 9. Bağlanma Türlerinden Alınan Puanların Annenin Eğitim Süresine Göre Karşılaştırıldığı T Testi Sonuçları:	39
Tablo 10. Akademik Başarı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Tablosu.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No:
Şekil 1. Dörtlü bağlanma modeli	10
Şekil 2. Bağlanma sisteminin temel işlevleri.....	16

EKLER LİSTESİ

	Sayfa No:
EK. 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu:	54
EK. 2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II – Orta Çocukluk Dönemi – Anne Formu:	55
Ek. 3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği.....	57
EK. 4. G*Power İstatistik Programının Çıktısı.....	61
Ek. 5. Milli Eğitim Onay Yazısı	62
Ek. 6. Etik Kurul Onayı	63

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Çocuklar, doğumlarından başlayarak büyüme çağı boyunca aileleri ile ilişkilerinden öğrendiklerini sentezleyerek kişiliklerini ve ruhsal yapılarını biçimlendirmektedirler. Toplumun geleceğine yön verecek olan çocuklar ile gençlerin kişilik gelişimleri sürecinde, sağlıklı büyümeleri oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Kişinin doğumundan itibaren annesi ile etkileşimi, başlangıçta yalnızca çocuğun biyolojik gelişimini desteklerken, sonraları bu etkileşim şekli içselleştirilmekte (bağlanma) ve kişinin yaşamının bütün özelliklerine etki eden bir etkileşime dönüşmektedir (Hamarta, 2004). Kişinin duyduğu ilk bağlılık, gelişme çağının ilk birkaç yılında bakıcısına yönelmektedir. Bu bağlılık sevgi ve pozitif duygularla dolu bir çevrede geliştiğinde, çocuğun kendine güvenmesine neden olacak, bu şekilde yetişkinlik çağına kolayca adapte olmasına yol açacaktır (Deniz, Hamarta ve Arı, 2005). Bowlby'ye (2014) göre bağlılık, bir kişinin korktuğu zaman bir figürle ilişkiye geçme veya yakınlık kurma isteğidir. Temelleri bebeklikten itibaren atılan bağlanma davranışı, yetişkinlik çağına geliştirilen bağlanma davranışını da etkilemektedir. Bu davranış, bağlılık geliştiren birey korktuğu, yorulduğu veya hastalandığı zaman net bir biçimde gözlenmektedir. Bağlanılan figür olan kimse koruyan ve sakinleştiren bir tavır takındığında ve yardımcı olduğunda bağlanma davranışı zayıflamaktadır. Bağlanılan bir figürün varlığı ve bağlanana duyarlılık göstermesi, bağlanan bireyde kuvvetli bir güven duygusu uyandırmaktadır (Deniz, 2006). Bağlılık, çocukluğun ilk yıllarında açıkça gözlenebilmekle beraber, öncelikle stres altında geçirilen dönemlerde ve bütün bir yaşam süresince de görülebilmektedir (Konyalıoğlu, 2002).

1.2. Araştırmanın Önemi:

Bağlanma, önem ve etki bakımından fazla değişkenlik göstermemesine karşın, davranış sıklığı ve derinliği bakımından bebeklikten orta çocukluk dönemine doğru gerilemektedir (Mayseless, 2005). Orta çocukluk dönemine gelindiğinde bağlanma zihinsel modelleri belirginlik kazanarak, değişik alanlara ilişkin beklenti ve inançlara daha etkin bir biçimde yön vermeye başlamaktadırlar. Araştırma bulgularına göre,

ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinin aksine, anne ve baba, orta çocukluk döneminde hala birincil bağlanma figürü olmaya devam etmektedir (Lieberman ve ark., 1999). Fakat bu çağda çocukların zihinsel ve duygusal açıdan gelişmeleriyle birlikte özerklik alanları da genişlemektedir. Bu doğrultudan hareketle orta çocuklukta anneye bağlanma stillerinin ölçülmesi ile yaşamın bu döneminde anneye olan bağlanma örüntülerinin devamının olup olmadığının anlaşılması açısından önemlidir. Öte yandan orta çocukluk döneminde bağlanma ile olumlu akran ilişkileri (Contreras ve ark., 2014), depresif semptomlar (Del Giudice ve Angeleri, 2016), sosyal uyum (Dujardin, Bosmans, Braet ve Goossens, 2014) gibi çeşitli değişkenler ile ilişkisini ortaya koyan çalışmalar vardır.

Eğitim alanındaki araştırmalar (Kolb ve Kolb, 2005; Dunn ve Dunn 1981) eğitim ve bireye bakış açısında büyük değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Farklı geçmişlere sahip bireylere aynı sınıf ortamında eğitim verme zorunluluğu, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesini beraberinde getirmiştir. Ancak sınıf ortamında eşit olduğu varsayılan öğrencilerin bilgiyi edinme yolları farklı farklıdır. Bunun en iyi kanıtı sınıfta aynı süreçlerden geçen öğrencilerin farklı akademik başarı düzeylerine sahip olmasıdır. Sınıfta başarıyı ve daha da önemlisi öğrenmeyi etkileyen farklı etmenler vardır. Öğrencinin aile yaşantısı, geçmiş öğrenmeleri ve öğrenme stilleri bunlardan bazılarıdır. Bağlanmanın çeşitli alanlarda etkisinin incelenmesi, okul başarısı üzerinde etkisi olabileceğini akla getirmektedir. Bağlanma ile okul başarısı arasındaki ilişkinin anlaşılması ve yeni planlamalar yapılmasının öğrencilerin akademik başarısını arttıracak bir etken olabileceği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde çocukluk ve yetişkinlik döneminde bağlanma davranışının etkilerini inceleyen pek çok çalışma yapılmasına rağmen özellikle ülkemizde orta çocukluk döneminde bağlanma stillerinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı 7-12 yaş grubu çocukların bağlanma stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında incelenecek alt amaçlar aşağıda belirtilmiştir:

- Katılımcıların büyük bir kısmı kaygılı bağlanma ölçeğinden yüksek puan alacaktır.
- Bağlanma stilleri annenin eğitim durumuna göre değişiklik göstermeyecektir.
- Bağlanma stilleri (kaçınan, kaygılı ve güvenli) ölçeklerinden alınan puanlar cinsiyet açısından farklılık göstermeyecektir.
- Bağlanma stilleri (kaçınan, kaygılı ve güvenli) ölçeklerinden alınan puanlar alınan puanları çocuğun doğumdan sonra bakım veren kişi açısından anlamlı bir farklılık göstermeyecektir.
- 7-12 yaş grubu çocuklarda güvenli bağlanma özellikleri ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki vardır.
- 7-12 yaş grubu çocuklarda kaçınan ve kaygılı bağlanma özellikleri ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki vardır.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmaya katılan öğrencilerin formları ve bilgi formunu samimi bir şekilde doldurdukları varsayılmaktadır.
- Örneklemin evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan bağlanma ölçeklerinin mevcut çalışmanın amaçladığı durumları ölçtüğü varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmada toplanılan veriler Mersin ili Tarsus ilçesindeki iki okuldan toplanan veriler ile sınırlıdır. Ayrıca özbildirime dayalı ölçekler kullanılmasından dolayı katılımcıların ölçekleri samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Bağlanma: Bağlanma, çocuk ile bakım veren kişi arasında gelişen ilişkide, çocuğun bakım veren kişiyle yakınlık arayışı ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen tutarlılığı ve sürekliliği olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır (Thompson, 2002).

Akademik Başarı: Eğitim öğretim sürecinin herhangi bir döneminde öğretilen dersin veya derslerin sonucunda belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan ölçme ve değerlendirme neticesinde öğrencilerin ilgili derse yönelik notların ortalaması olarak tanımlanır (Onuk, 2007).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Bağlanma Kavramı

Bağlanma kavramı, türle ilgili bir davranış şeklinde görülse de, anne ve bebek arasındaki ilişki bütün canlılarda bağlanmanın vazgeçilmez parçasıdır. Bağlanma, esasen sosyalleşme sürecini harekete geçirerek çocukların ilerleyen yıllarda güven dolu ilişkiler kurması için gerekmektedir (Erözkan, 2004, s. 155).

Bağlanmanın yapısı, kişilerin güven duymasına ve sonuç olarak (bağlanma destek sağladığı takdirde) kişilerin endişe ve korku duygularından uzak kalmasına neden olmaktadır. Hazan ve Shaver'a (1987) göre, bağlanmayı anlamak üzere aşağıdaki gruplandırma yapılabilmektedir:

- a) bağlanma ilişkilerinin yapısı,
- b) ergenlik ve yetişkinlikteki bağlanmanın gelişimi ve fonksiyonu,
- c) bağlanmada bireysel farklılıklar,
- d) bağlanma güvenliğinde devamlılık ve değişkenlik,
- e) bağlanma, cinsiyet ve bakım (anne-babanın bebeğin gereksinimlerini karşılaması açısından) birleşimi.

2.1.1. Bowlby ve Bağlanma

Bowlby (2012) bağlanma teorisinde, bağlanmanın bebek ve bakıcısı arasında gelişen yakınlığın sürekliliği için biyolojik bir görev üstlendiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, bebek bakıcısından ayrıldığında yakınlığı devam ettirmek üzere belli davranışlar göstermektedir. Bu bağıllık davranışı, bebeklikten başlayarak oluşmakta ve yaşam süresince biçimlenerek ve çeşitlilik kazanarak devam etmektedir (Erözkan, 2004, s. 155).

Bağlanma teorisyenlerine göre özellikle önem taşıyan bağlanma figürleri, “zihinsel temsiller” veya “bağlanmanın bilişsel işleyiş modelleri” aracılığıyla içselleştirilmektedir. Bağlanma eğilimlerinin gelişmesi veya ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde yakın ve romantik ilişkilerin yaşanmasına bağlı olarak oluşan çeşitli beklentilerin, bu modellerin sonucu olduğuna inanılmaktadır. Bu beklentiler bir kişinin

güven duyma becerisi ve başkalarına bağlılığı ile diğer bir kişinin terk edilme korkusunu içine almaktadır (Gonzaga ve ark., 2001, s. 249). Bowlby (2015), kişinin içsel işleyiş modellerinin kişiler arasındaki karşılıklı etkileşimler aracılığıyla geliştirildiğini ileri sürmektedir. Ayrıca yazara göre bu modeller, kişinin ebeveynler, yakın arkadaşlar ve yaşlılar, öğretmenler gibi başka kişilere bağlanma biçimleri ve süreçlerine yön vermektedir.

2.1.2. Mary Ainsworth ve Bağlanma

Bağlanma teorisini geliştiren diğer bir teorisyen olan Mary Ainsworth, anne, baba ve çocuk ilişkisi açısından bağlanma davranışına dair kişisel farkları ele almış ve Bowlby tarafından geliştirilen teorinin varsayımlarını ilk defa sistemli bir şekilde sınamıştır (Arslan, 2008, s. 16).

Bowlby'ye paralel olarak, Ainsworth de bağlanmanın, çocuk ve bakıcısı arasında kurulan bağ veya devam etmekte olan ilişki olduğunu; bağlanma davranışının ise, bu tip bir ilişkinin biçimlenmesini ve sonraları başka ilişkilere aracılık etmesini sağlayan davranışlar olduğunu belirtmiştir. Ainsworth çalışmalarında temel olarak bağlanma teorisinin “duyarlılık” faktörünü sınamak istemiştir. Bu yolla çocuğun bağlanma davranışına, annenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlılığı veya duyarsızlığının neden olup olmadığını açıklamaya çalışmıştır (Yıldız, 2005, s. 10).

Ainsworth ve arkadaşları (1978 akt. Yazıcıoğlu, 2011, s. 32), yürümeye yeni başlamış çocuklar ile annelerinin ilişkilerini “Yabancı Oda Deneyle” ismini verdikleri bir çalışma ile bilimsel olarak analiz etmişlerdir. Bu çalışmada çocuklar oyun odasında gözlenmiştir. Annelerinin yalnız bıraktığı çocukların, bu stresi nasıl yaşadıkları ve bununla nasıl başa çıktıkları incelenmiştir. İlk evrede, anne ve çocuk odada birlikteyken bir müddet gözlenmektedirler. Daha sonra anne odadan ayrılmakta ve çocuk tanımadığı bir yardımcı araştırmacı ile odada yalnız kalmaktadır. Ainsworth ve arkadaşları (1978, akt. Yazıcıoğlu, 2011, s. 32), çocukların anneleri ve tanımadıkları diğer kişiyle olan bağlanma ilişki şekillerine dair, ayrılma ve yeniden bir araya gelme davranışları açısından önemli farklar bulmuşlardır. Buna göre belirlenen üç farklı bağlanma stili şu şekilde özetlenebilir

- a) Güvenli bağlanma stili geliştiren çocuklar, anneleri yanlarında değilken biraz huzursuz olmaktadır. Ancak anneleri tekrar geldiğinde yakınlık göstermekte, kucaklandıklarında rahat hissetmekte ve çabuk bir şekilde sakinleşmektedirler.
- b) Kaçınan bağlanma stili sergileyen çocuklar, annelerinin ayrılmasından rahatsızlık duymuyor gibi görünmekte ve anneleri tekrar geldiğinde sakin veya ilgisiz bir tavır takınmaktadır. Fiziki temas veya rahatlamaya gereksinim hissetmemektedirler (Hamarta, 2004, s. 58). Anneleri kucaklamaya çalıştığında bedenlerini ve yüzlerini farklı bir yöne çevirmektedirler. Ainsworth bu davranışın bazı şeylerin rast gitmediğini gösterdiğini varsaymış ve yapılan gözlemler sonucu bu varsayım doğrulanmıştır. Bu çocukların annelerinin nispeten “duyarsız” ve “reddedici” oldukları tespit edilmiştir. Çocuk annesinin güvenli bir korunak olmadığı hissine kapılmakta ve bundan dolayı savunmacı davranışlar sergilemektedir. Daha önce pek çok defa anne çocuğun korunma isteğini reddettiği için, çocuk tekrar hayal kırıklığına uğramamak adına anneye olan ihtiyacını baskı altında tutmaktadır (Kart, 2002, s. 95).
- c) Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar ise annelerinden ayrılmanın stresıyla iki değişik biçimde mücadele etmektedirler. İlkinde anneleri ayrıldığında ağlamaktadırlar. İkincisinde ise anneleri tekrar geldiğinde sevinç göstererek kucaklamakta, ancak daha sonra sinirlenerek annelerini protesto etmektedirler (Hamarta, 2004, s. 58).

Son zamanlarda “yönlendirilmemiş bağlanma (disorganized/disoriented attachment)” ismi verilen, anksiyete ile mücadele için herhangi bir stratejinin bulunmadığı ve kaygılı/kaçınan davranışların görüldüğü dördüncü bir stil öne sürülmüştür. Bu stili sergileyen çocukların bakıcılarının depresyon ve psikopatoloji belirtileri veya zarar veren eğilimler gösterdikleri tespit edilmiştir (Açık, 2008, s. 4). “Dezorganize bağlanan” çocuklar, başta annelerini aramakta, sonrasında ise annelerinden kaçınmaktadır. Bu çocukların annelerinin tavırları yüzünden güven sorunu yaşadıklarına inanılmaktadır. Bundan dolayı bu çocuklar, kuvvetli bir kendilik duygusu geliştirmekte problemlerle karşılaşmaktadırlar (Yazıcıoğlu, 2011, s. 33).

2.2. Bağlanma Modelleri

2.2.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, kişilerin kendileri için değerli olan diğer kişilerle kuvvetli duygusal bağlar kurmaya yönelik eğilimlerinin sebeplerini açıklamaktadır. Bu eğilim ve ihtiyaç yeni doğan bebeklerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için gereken ve gelişimlerinde fonksiyonel olan bağlanma sistemine işaret etmektedir (Görünmez, 2006). Bağlanma sistemi, yeni doğan bebeklerin kendilerine bakan kişi ya da kişilere (oğunlukla anneye) fiziki yakınlıklarını güçlendirerek etraftan gelmesi olası olan tehlikelerden çocukları korumakta ve çocuklara çevrelerini tanımaları için gereken şartları sunmaktadır (Karakulak, 2009, s. 6). Dolayısıyla, bakıcı ile yakınlığın sürdürülmesi bağlanma sistemindeki başlıca amaç olmakta ve böylece yeni doğan bebekler için güvenlik içerisinde gelişebilecekleri bir ortam yaratılmaktadır. Bowlby (2014), yakınlığın çocuğun çevresini tanımada başvurabileceği “güvenli bir temel” ve tehlike esnasında korunabileceği “sağlam bir sığınak” rolünü oynadığını belirtmektedir. Bakıcının “ulaşılabilirliği” herhangi bir tehdide maruz kaldığı zaman, bağlanma sistemi kendiliğinden aktifleşmektedir. Bu takdirde, bakıcının çocuğa vereceği tepkilerin niteliğine göre, ya aktifleşen bağlanma sistemi bakan kişi ile tekrar temasa geçilmesini ve ilişkinin düzeltilmesini kolay hale getirmek ve bu şekilde “hissedilen güvenlik” oluşturulmaktadır; ya da çocuğun kendisine endişe ve rahatsızlık veren ayrılığı protesto eden davranışlar sergilediği gözlenmektedir (Sümer ve Güngör, 1999, s. 72). Çocuğun kendisine bakan kişiden uzun bir dönem ayrı kalması, “bağlanmanın çözülmesi (detachment)” olarak adlandırılan, toplumsal çevreden kopma ve geri çekilme sonuçlarını doğurabilmektedir. Özetle bağlanma sistemi, çocukların bakıcıları ile kurdukları bağlarında görülen dört davranış grubuyla açıklanabilmektedir: yakınlık arama ve onu sürdürme, ayrılık karşısında protesto eden tepkiler gösterme, çevreyi keşfetmede bakıcıyı “güvenli bir üs” olarak görme ve destek ve güvenliği sağlamada bakıcıyı “sağlam bir sığınak” olarak algılama (Rothbard ve Shaver, 1994). Main (1990) tarafından “birincil koşullu stratejiler” şeklinde adlandırılan bu davranışlar, sağlıklı bir bağlanmanın geliştirilmesinde ilk önce sağlanması gereken koşullar olarak görülmekte ve çocukların çevreye adapte olmalarına yardım etmektedir. Sadece güvenli bağlanma geliştirildiği zaman, çocuklar strese rağmen güven hissini koruyabilmekte ve keşfetme etkinliklerini aktif olarak sürdürebilmektedirler. Güvenli bağlanmanın oluşması için ise bakıcının sürekli ve tutarlı tepkiler vermesi, duyarlı davranması ve daima ulaşılabilir

olması gerekmektedir. Bakıcının duyarsız, fazla müdahaleci ve önceden tahmin edilemeyen tepkiler verdiği durumda ise, çocuk kaygılı bağlanma davranışları sergileyecektir. Bakıcının reddeden ya da ihmal eden davranışları, çocuğun vaktinden önce bağımsızlık istemesi ya da bağlanma figüründen kopması ile sonuçlanabilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999, s. 73).

Main (1990) tarafından “ikincil koşullu stratejiler” şeklinde adlandırılan bu tip güvensiz bağlanma davranışları ise, kısa dönemde çocuklarda uyum amaçlı üstesinden gelme gayretlerinin görülmesine yol açmaktadır. Uzun dönemde de, bu tip davranışların sıkça yinelenmesinden kaynaklanacak olumsuz beklentiler (şemalar), yetişkinlik çağında ilişkilerde bazı problemler yaratmaktadır (Rothbard ve Shaver, 1994). Yaşamın ilk evrelerinden itibaren devamlı olarak kullanılmaları nedeniyle; benlik, diğerleri ve toplumsal ilişkilerle ilgili bilgileri işleyen ve düzenleyen “zihinsel modeller (içsel çalışan modeller)” yapılanmaktadır. Bowlby (2015), birincil koşullu stratejilerin istikrarlı bir biçimde kullanılmasının, bireyin kendisini sevilmeye layık olarak gördüğü olumlu benlik modelinin ve diğer bireyleri güven verici, erişilebilir, tutarlı ve destek verici olarak gördüğü olumlu diğerleri modelinin oluşmasına neden olduğunu ifade etmektedir. İkincil koşullu stratejilerin sıkça kullanılması ise bireyin kendisini değersiz gördüğü olumsuzluk benlik modelinin ve diğer bireylerin güvenilmez, tutarsız ve uzak olarak görüldüğü olumsuz diğerleri modelinin oluşmasına neden olmaktadır (Rothbard ve Shaver, 1994).

Bilişsel şemalar gibi, bilinçli denetim haricinde işleyen zihinsel modeller de bireyin kendisi ve diğerlerinin, özellikle de bağlanma figürünün davranışlarını algılayışını etkilemekte ve bireyler arası ilişkilere dair beklenti ve inançlara şekil vermektedir. Yani, çocukluğun ilk yıllarındaki bağlanma deneyimleri sonucu ortaya çıkan zihinsel modeller, gerek bireyin kendine dair beklenti, inanç, saygı ve duygularına, gerekse diğerlerine karşı güven ve toplumsal ilişkilerdeki rahatlık seviyelerine etki etmektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Bebeklik ve çocukluk çağındaki bağlanma üzerine gerçekleştirilen çalışmalar, 1 yaşındaki bebeklerin bağlanma figürleri ile ilgili dolaysız olarak gözlemlenebilen beklentiler taşıdıklarını tespit etmiştir (Miller, 1993). Benlik ve diğerlerine dair zihinsel modeller, oluşmalarının ardından katı bir hal almakta ve değişim karşısında direnmektedirler. Özellikle bağlanma figürü ile olumsuz ilişkiler geliştirildiğinde, zihinsel modeller nispeten daha az esneklik göstermekte ve değişim karşısında oldukça fazla direnmektedirler (Bretherton, 1992).

2.2.2. Dörtlü Bağlanma Modeli

Bu model, kişinin benliğini ve diğerlerini olumlu veya olumsuz değerlendirmesi temelinde oluşturulmuştur (Arslan, 2008, s. 18).

Dörtlü bağlanma modelinde; kişinin “kendisine olumlu - diğerlerine olumlu (güvenli)”, “kendisine olumlu - diğerlerine olumsuz (kayıtsız)”, “kendisine olumsuz - diğerlerine olumlu (saplantılı)” ve “kendisine olumsuz - diğerlerine olumsuz (korkulu)” değerlendirmelerinden oluşan dört tür bağlanma stili bulunmaktadır (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991; Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu bağlanma stilleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1. Dörtlü bağlanma modeli

Kaynak: Arslan, 2008: 19

Güvenli bağlanma: Bu bağlanma stilinde “olumlu benlik modeli” ve “olumlu başkaları modeli” birlikte yer almaktadır. Güvenli bağlanma gösteren kişiler yakın ilişkilerinde rahattırlar ve kendileri ile ilgili değerlilik hissini benimsemişlerdir (Bartholomew ve Shaver, 1998). Güvenli bağlanmada, başka kişilerin çoğunlukla onaylayan ve uyumlu tepkiler göstereceği beklentisi, sevmeye ve değer vermeye layık olma hissi söz konusudur (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kayıtsız bağlanma: Bu bağlanma stilinde “olumlu benlik modeli” ile “olumsuz başkaları modeli” bir araya gelmektedir. Kayıtsız kalan kişiler negatif beklentileri nedeniyle çoğunlukla yakınlık kurmaktan kaçınılmaktadırlar. Ancak yakın ilişkilerin önemini savunmacı bir tavırla inkâr ederek, benlik değeri hislerini korumaktadırlar (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu bağlanma stili, başka kişilere yönelik olumsuz bir

tutumla beraber, benliğe karşı bir sevgi ve değerlilik hissi anlamına gelmektedir. Bu bağlanma stilini sergileyen kişiler, yakın ilişkileri önleyerek ve bağımsızlık ve incitilemezlik hislerini güçlendirerek, hayal kırıklıklarını önlemeye çalışmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Saplantılı bağlanma: Bu bağlanma stilinde, “olumsuz benlik modeli” ile birlikte “olumlu başkaları modeli” gözlenmektedir. Saplantılı kişiler, başkaları tarafından güven ve kabul görmeye dair kaygılar taşımaktadırlar (Bartholomew ve Shaver, 1998). Saplantılı bağlanmada başkaları olumlu değerlendirilirken, benlik için değersizlik hissi beslenmektedir. Bu stildeki kişiler yakın ilişkilerinde bireysel değerlilik ve yeterlilik duygusunu yakalamak için gayret sarf etmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Korkulu bağlanma: Bu bağlanma stilinde hem “olumsuz benlik modeli”, hem de “olumsuz başkaları modeli” mevcuttur. Korkulu bağlanmada kişiler, başkalarının kabul ve onaylanma fikirlerinin ileri seviyede olması bakımından saplantılı kişilere benzemektedirler. Ancak reddedilme ve kaybetme acısını önlemek amacıyla yakınlık kurmaktan kaçınmaktadırlar (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bu bağlanma stili, kişinin diğer kişilerin güvenilmez ve reddeden kişiler olacağı ve kendisinin sevilmeyeceğine dair beklentileri ile değersizlik hissine işaret etmektedir. Bu stili sergileyen bireyler yakın ilişkilerden uzak durarak, reddedilme ihtimali karşısında korunma çabası göstermektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bartholomew ve Horowitz’e (1991) göre; güvenli ve kayıtsız bağlanma, benlik kavramı ile pozitif yönlü ilişkili; diğer taraftan korkulu ve saplantılı bağlanma ise, benlik kavramı ile negatif yönlü ilişkilidir. Bunun yanında, güvenli ve saplantılı bağlanma, sosyallik ile pozitif yönlü ilişkili; kayıtsız ve korkulu bağlanma ise, sosyallik ile negatif yönlü ilişkilidir.

2.2.3. İçsel Çalışan Modeller

Bağlanma kuramında en çok öneme sahip kavram “içsel çalışan modeller” veya diğer adıyla “zihinsel temsiller” kavramıdır (Göçener, 2010, s. 21). Kuram uyarınca bireyler; bebeklik, çocukluk ve yetişkinlik çağları süresince başka bireylerle kurdukları ilişkilerine dair bazı zihinsel modeller oluşturmaktadırlar (Deniz, 2011, s. 97). Bowlby (2017), bu zihinsel modellerin kişinin deneyimleri ile inançlarını bir araya getirdiğini ve düzenlediğini, aynı zamanda başka kişilerin kişilik özelliklerinden etkilendiğini belirtmektedir.

İçsel çalışan modeller kavramı, bağlanmayı kavrama sürecinde oldukça gereklidir. İçsel çalışan modeller duygu ve düşüncelerle ilgili olduğundan bebeklik çağında incelenmesi olanaksızdır (Kart, 2002, s. 21).

Bowlby (2017), çocukların komplike içsel çalışma modellerini açıklamak üzere Piaget'ye (1951) ait olan bilişsel gelişim kuramına başvurmuştur. Piaget'ye göre, bebekler çevrelerini etkileme yoluyla, yeni ve karışık koşullara uyum sağlayabilmekte ve davranışsal şemalar oluşturabilmektedirler. Buradan hareketle Bowlby (2017), bebeklerin yakın ilişki kurdukları bakıcılarına ilişkin içsel çalışma modelleri geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, bağlanma figürünün çocuğun rahatlık, korunma ve keşfetme gereksinimlerini giderdiği ilişkilerde çocuk, bütüncü bir içsel çalışma modeli geliştirmektedir. Bağlanma figürünün bu gereksinimleri karşılamada yetersiz kaldığı durumda ise çocuk, kendisini değersiz ve yetersiz olarak algılayacağı bir içsel çalışma modeli geliştirmektedir (Hamarta, 2004, s. 56).

Bowlby (2015), içsel çalışma modellerinin iki önemli unsuru olduğunu savunmaktadır. Bunlar; bağlanma figürünün, çocuğun korunma ve desteklenme taleplerine çoğunlukla uyumlu tepki gösteren biri şeklinde görülüp görülmediği ve kişinin bağlanma figürü için ne derece iyi ve önemli olduğunu algılamasıdır. İlk unsur çocuğun başkalarını nasıl değerlendirdiğini, ikinci unsur ise çocuğun kendini nasıl değerlendirdiğini ifade etmektedir (Yazıcıoğlu, 2011, s. 38).

İçsel çalışan modeller genel olarak bilincine varılmaksızın işleyen ve diğer kişilerin davranış ve amaçlarına dair yorumlamalarda rehberlik eden sistemlerdir (Akbay, 2015, s. 10). Benlik ve diğerlerine yönelik geliştirilen bu şemalar, çift yönlü ilişkiler içerisinde birbirlerini karşılıklı olarak etkileyerek bebeklik çağından yetişkinlik çağına doğru bağlanma zihinsel modellerinin tutarlı bir şekilde gelişmesine yardımcı olmaktadır (Güngör, 2000).

2.3. Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma

2.3.1. Bebeklikte Bağlanma

1950'li yılların sonu ve 1960'lı yıllardan itibaren Bowlby, Ainsworth ve arkadaşları tarafından geliştirilen kuram; öncül ilgi-verenlerle (genellikle anneler) çocuklar arasında var olduğuna inanılan, bir insanı diğerine bağlayan, etkili duygusal bağın doğasını açıklamaktadır (Hollist ve Miller, 2005).

Bu kuram “Bağlanma Teorisi” şeklinde adlandırılmakta ve bilhassa Darwin’den etkilenmiş olan Bowlby’in klasik analitik yaklaşımdan farklı olarak bireyin statik bir yapıda olmadığına ve çevresiyle kurduğu etkileşimlerin etkililiğine odaklanmış olduğu görülmektedir (Solmuş, 2008).

Bağlanmayı, insanın (veya hayvanın) bir diğeri ile kurmuş olduğu duygusal bağ şeklinde tanımlamak mümkündür (Ainsworth, 1989). Nitekim Bowlby’in, bağlanma teorisinin etolojiye dayanan önermesi, bağlanma davranışının amacını “hissedilen güvenlik” olarak ifade etmektedir. Bowlby (2017) bakıcıya yakınlığın çocuğun hayatta kalma şansını arttırdığını ve bağlanma davranışının evrimsel işlevinin; tehlikeli bir durumdan kaçınma isteği olduğunu ileri sürmektedir. Bu teori ile hem yoğun stres altında gösterilen bağlanma davranışının etkinliği açıklanmakta; hem de güçsüz ya da savunmasız hayvanlardaki bağlanma davranışı eğilimine de açıklık getirilmektedir. Canlı türleri arasında ana-babalık ve bakım verme süresinin değişkenlik göstermesini; tavşanların yavrularını günde sadece bir kere besleyip onların daha hızlı yuvadan ayrılmasına izin vermeleri; sıçanların ise yavrularını daha sık ve daha uzun süreli besleme eğilimi göstermeleri ile açıklamak mümkündür (Panksepp, 2004).

Bilişsel, genetik, sosyolojik ve coğrafi faktörler, insanlardaki bağlanmanın diğer canlılardan daha karmaşık davranışsal süreçler içermesine neden olmaktadır. Ayrıca kültürden kültüre değişerek, çevresel gerekliliklere göre şekillenebildiği de bir gerçektir (Panksepp, 2004). Örnek olarak; Afrika kültüründe bir çocuğun erken yaşlarda bağımsızlaşmaya yönlendirilmesine karşılık; batı kültüründe çocuğun anneden ayrılarak bireyselleşme sürecinin daha ileriki yaşlarda tamamlandığını söylemek mümkündür (Vahip, 1993). Türkiye’de ise annenin babaya oranla daha destekleyici ve koruyucu olması, yaş sınırının daha da yükselmesine neden olmaktadır (Soysal vd., 2005).

Doğum sonrasında hızla annelik davranışına dönüşen insan beynindeki bakım vermeye ilişkin biyokimyasal döngülerin, annenin davranış dağarcığına eklendiği ifade edilmektedir (Panksepp, 2005). Bağlanma teorisinin, bağlanma süreçlerinin kişinin hayat döngüsü süresince işlemeye devam edeceğini ileri sürmesi, kuramın psiko-analitik yönünü ortaya koymaktadır. Bowlby’e (1982, akt. Hamarta, 2004) göre, yetişkinlerin göstermiş oldukları bağlanma davranışları doğrudan doğruya çocuklukta görülen bağlanma davranışının devamı niteliğindedir. Nitekim Bowlby (2015-1983), Taylor (1999), Tucker vd.’ne (2005) göre; anne-çocuk ilişkisi söz konusu olduğunda; çocuk iyi bakım alırsa beyinde biyokimyasal düzen “her şey yolunda” olarak oluşmakta ve

kaydedilmekte; çocuğun reddedilmesi ya da ihmal edilmesi halinde ise nöronal düzenekler de o doğrultuda gelişmektedir (akt: Özbaran ve Bildik, 2006).

İnsanların doğuştan gelen psikobiyolojik sistemleri (attachmentbehavioral system-bağlanma davranışsal sistemi) olduğunu ileri süren Bowlby (2012), sistemin bebeğin hayatta kalması için gereksinim duyduğu şeyleri karşılayacak olan önemli diğer insanlarla (bağlanma figürleri) bağ oluşturması için bebeği güdülediğini ifade etmektedir. Bowlby ve Ainsworth'a göre bağlanma davranışları, Piaget tarafından bilişsel gelişim olarak tanımlanan süreçler ile benzer bir süreçte gelişmektedir (Ainsworth, 1989). Bowlby (2017) Piaget'in bebeklerin çevresini etkileyerek, yeni ve karmaşık şartlara adapte olabileceklerini ve davranışsal şemalar geliştirebilecekleri tezinden hareketle bebeklerin kendileri ile yakın ilişki içinde olan bakıcıya ait içsel çalışma modelleri geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Bu da bağlanma figürünün çocukların rahatlık, korunma ve keşfetme gereksinimlerini karşıladıkları ilişkilerinde, çocuğun tamamlayıcı içsel modeli geliştirme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bağlanma figürünün çocuğun rahatlık, korunma ve keşfetme ihtiyaçlarını giderme konusunda yetersiz ve güvensiz tutum göstermesi, çocukların kendilerini değersiz ve yetersiz olarak hissedeceği bir içsel çalışma modeli geliştirmesine neden olmaktadır (Hamarta, 2004). Yaşı ne olursa olsun her insanın zorluklar karşısında yardımına koşacak bir veya daha fazla güvenilir insanın arkasında olduğundan emin olması, onun mutlu olduğunu ve yeteneklerini en iyi şekilde geliştirebildiğini kanıtlamaktadır.

Bağlanma figürü olarak bilinen bakıcı güvenilen kişi olarak adlandırılmaktadır. Bakıcı, güvenli bir temelden yürütülen ilişkiyi sağlayan kişi olarak tanımlanabilmektedir. Bağlanmanın değişik şekillerinin gerek çocukluk gerekse de daha güncel olarak yetişkin ilişkilerinde teşhis edildiği ve açıklandığı görülmektedir (Akister, 1998). Bebeklikteki bağlanma; belli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, vaktin önemli bir bölümünün o kişi ile birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku oluşturan durum ya da obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının algılanması sonucunda rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranışları içermektedir. Bowlby (2012)'e göre anne-bebek arasındaki bağlılık dört kategoride incelenmektedir:

- a) Güvenli: Ailesini özlediğine dair sinyaller gönderen bebek, tekrar birleşmek için yakınlık araştırır. Sonrasında ise yeniden oyununa döner.
- b) Kaçınan: Ayrılığı görmezden gelen bebek aileyle birleşmekten kaçınır.

- c) Kararsız: Aileye çok fazla odaklanan ve çok stresli olan bebek, aile tarafından çözülemez, yakınlık araştırır ve aniden sinirlenir.
- d) Tedirgin: Yine bir uyarı kaynağı olan bağlanma figürü tahmin edilemez.

Main (1996, akt. Akister, 1998), ilk bağlanmaların çoğunlukla bebek 7 aylıkken birkaç kişiye karşı şekillendiğini ve hemen hemen tüm bebeklerin bu süreçten sonra bağlanmış hale geldiğini ileri sürmektedir. Joseph (1992, akt. Soysal ve ark., 2005) ise bu dönemden itibaren bebeklerin yabancılarla karşılaştıkları zaman korku, kaygı veya kaçma davranışı sergilediklerini ifade etmektedir.

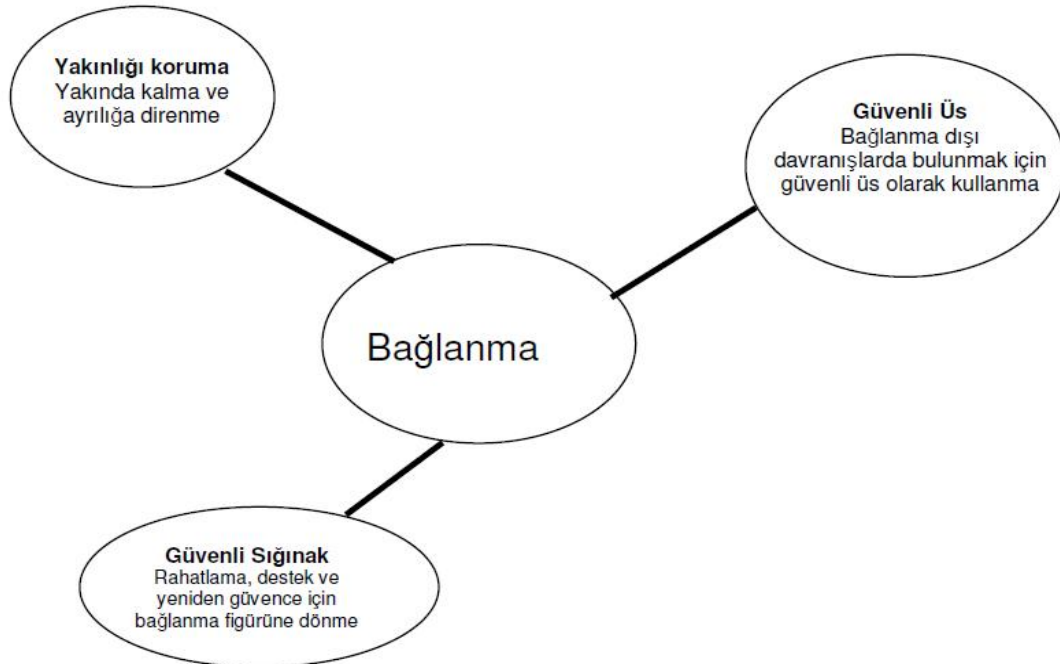
Bununla birlikte Bowlby (2012) bebeklik dönemindeki bağlanma sürecini aşağıdaki aşamalarla açıklamaktadır.

- a) Doğum - 2 Ay: Bu dönemde anneyi kokusundan ve sesinden tanıyan bebek, bir yabancıyla baş başa kaldığı zaman alarm tepkileri vermez. Yakınlığı korumaya yönelik belirgin bir hedefin olmadığı bu evre, bebekte çevresindekilerle/bakıcılarla yakınlığını artırma çabalarının görüldüğü bir dönemdir.
- b) 2-7 Ay: Bu dönemde herkesin ilgisini çekmekten hoşlanan ve ebeveynlerinden ayrıldığı zaman stres belirtileri göstermeyen bebeğin, çevresindekilere yönelik bir güven duygusu geliştirmeye başladığı görülmektedir. Davranışlarının diğer insanları etkilediğini ve gereksinimlerinin bu insanlarca tatmin edilebileceğini algılamaya başlayan bebeğin, kendisine en yakın algıladığı ve ona doyum sağlayan bakıcı (anne) önemli bir rol oynamaya başlar.
- c) 7-24 Ay: Bebekte ayrılık ve yabancı kaygısının görüldüğü bu dönemde bakıcı (anne), çevreyi keşfetme sürecinde güvenli bir temel rol üstlenir.
- d) 24 Ay: Ayrılığı tam olarak bu evrede kavrayan bebek, bu dönemle birlikte ayrılıkları tolere etmeye başlar. Düşünsel gelişiminin de etkisiyle ayrılma-bir araya gelme nedenlerini kavramaya başlayan bebek, artık “diğerinin” gereksinimleri de göz önüne alır. Her ayrılıhta anneye bebek arasında var olan karşılıklı yakınlığı ve bağlılığı gösteren davranışlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin; el sallama veya güle güle öpücüğü gibi.

Bebekte 6. ayda şekillenmeye başlayan bağlanma davranışının 24. aya kadar devam ettiği görülmektedir. Bu yaştan itibaren çocuğun bakıcısı ve diğer insanlarla karmaşık yapıda ilişkilere girebilmesi mümkündür.

Bowlby, anne (bakıcı) ile çocuk arasındaki yakınlığın, çocuğun çevresini keşfetme konusunda kullanabileceği “güvenli bir temel” ve tehlike halinde korunabileceği “sağlam bir sığınak” işlevi gördüğünü ifade etmektedir. Bakıcının ulaşılabilirliğinin tehdit edilmesi bağlanma sisteminin otomatik olarak etkinleşmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda bakıcının çocuğa göstereceği tepkilerin kalitesi ile etkili hale gelen sistem iki tür davranış biçimine neden olmaktadır. Bunlardan ilki; bakıcıyla temasın yeniden kurulmasını ve ilişkinin onarılmasını kolaylaştırmaktadır. İkincisi ise çocukta kaygı ve huzursuzluk meydana getirecek ayrılığı protesto tepkileri ortaya çıkartmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Çocuğun kendisini özen gösterilmeye ve sevmeye değer görebilmesi ve diğer insanları ihtiyaçlarını gideren ve özen gösterici olarak algılamasına yol açması nedeniyle bakıcının, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlılığı oldukça önemlidir (Solmuş, 2002). Bağlanma ilişkisinde görülen yoksunluklar nedeniyle; yetersizlikler, çocuğun ilerideki kişilik yapısı ve bireyler arası ilişkilerinde bir takım sorunlar ortaya çıkmaktadır (Pearson ve ark., 1993).

Şekil 2. Bağlanma sisteminin temel işlevleri

Kaynak: Hazan ve Shaver, 1994 Akt. Güngör, 2000

Bebeğin bağlanma objesinden ayrı kaldığı sürelerde göstermiş olduğu tepkiler konusunda birçok çalışma mevcuttur. Ainsworth tarafından düzenlenmiş olan “Yabancı Durum Testi”, söz konusu çalışmalardan en önemlisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Çakır, 2008, s. 25).

Bebeğin bir yabancı ile karşılaştığı andaki olası tepkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan testte, bakıcısıyla beraber yedi farklı aşamaya tabi tutulan bebeğin bağlanma devinimine ilişkin bilgi edinilmektedir. Anne, çocuk ve araştırmacının, içinde oyuncakların bulunduğu ve araştırmacı davranışların rahatlıkla yapılabileceği bir odada bir araya geldikleri bu testte bebek ve bakıcı, araştırmacının gözetiminde, üçer dakikalık yedi farklı durumla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bowlby bu uygulamayla bağlanma kuramını geliştirmiş ve bebek ile bakıcı arasında bağlanma sürecine ilişkin üç ayrı bağlanma tipi tanımlamıştır. Bu bağlanma tiplerinin bakıcının, bebeğin kendisine ihtiyaç duyduğu anda yanında olması ve koruma sağlaması ile ihtiyaçlarına duyarlı olması ve doyum sağlamasıyla ilgili olduğu ifade edilmektedir (Ainsworth ve ark., 1978).

Mikulincer (1997, akt. Solmuş, 2002) bahsi geçen bağlanma tiplerini şu şekilde açıklamaktadır:

- a) Güvenli bağlanma tipinde bebeklerin, bakıcılarıyla olan yakınlık ve ayrılık durumlarında gerginlik yaşamadıkları;
- b) Kaçınan bağlanma tipinde bebeklerin, bakıcılarına karşı mesafeli oldukları ve kendi kendine yetebilmeye aşırı önem verdikleri;
- c) Kaygılı/kaçınan bağlanma tipinde ise bebeklerin, bakıcılarıyla ilişki kurma/yakınlaşma sürecinde birbirleri ile tutarlı olmayan girişimlerde buldukları ve çok kısa süreli ayrılıklara bile katlanamadıkları belirtilmektedir.

2.3.2. Çocuklukta Bağlanma

Çocukluk dönemindeki anne veya bakıcı ile yaşanan etkileşim, bilişsel yapılar oluşmasına, çocuğun bilgi edinme sürecini belirlenmesine ve sosyal ilişkilerine yön verilmesine neden olmaktadır (Aydın, 2005). Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından bağlanma figürü modeli ile yetişkin bağlanma tiplerini açıklamak amacıyla güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma tipleri olmak üzere dördü bir model geliştirilmiştir. Bağlanma tipleri bir yandan kişilerin sosyal ilişkilerine yön verirken;

diğer yandan bireyler arası ilişkilerde de önemli bir belirleyici olabilmektedir. Smith ve Briggs (1986, akt Güngör, 2001), diğer insanların bulunduğu yerde tedirginlik ve kısıtlanma duygusu şeklinde ifade edilebilen utanç duygusunun, bireyler arası ilişkileri etkileyen önemli faktörlerden birisi olduğunu ileri sürmektedir. Enç (1990) ise utanç kavramını, bir yetersizlik veya davranıştaki uygunsuzluğu fark edince ortaya çıkan duygu olarak tanımlanmaktadır.

Kişinin sosyal ilişkilerinde çok önemli bir yere sahip olan bağlanma davranışının temellerinin atıldığı çocukluk yıllarında maruz kalınan istismarlar ya da ihmaller nedeniyle ileriki yıllarda psiko-sosyal manada olumsuz etkiler ve bağlanma bozuklukları ortaya çıkmaktadır (Perry, Dunyan ve Sturges, 1998). Çocuklara yönelik istismar davranışlarının incelendiği araştırmalar neticesinde, çocuğa yönelik istismarın çoğunlukla aile içinden bir birey tarafından gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. İstismarın görüldüğü ailelerde bir yandan aile-çocuk ilişkisi zarar görürken; diğer yandan da çocuğun ailesine ve kendisine duyduğu güvende zedelenme meydana gelmektedir (Akbaş, 2001). Söz konusu güvensizlikten çocuğun bağlanma davranışı da etkilenmektedir.

2.3.3. Orta Çocukluk Döneminde Bağlanma

Bowlby (2015) bebeklikten itibaren oluşan duygu, düşünce ve davranış sistemlerinin, doğumdan ölüme dek devam ettiklerini ve gelişim dönemleri boyunca başka yakın ilişkilere de yansıtıldıklarını savunmaktadır.

Bağlanma kuramı, güvenli bağlanma gerçekleştiren çocukların bağlanma figürlerine (çoğunlukla anne ve baba) stresli ve gergin zamanlarda “güvenli bir sığınak”, oyun oynarken veya stresten uzak zamanlarda ise “güvenli bir keşif üssü” olarak başvurduklarını ileri sürmektedir. Pek çok araştırmaya göre güvenli bağlanma, gereksinimleri uygun zamanda karşılayan, hassas ve tutarlı anne-baba davranışları sonucunda gelişmektedir. Güvenli bağlanmanın anne, baba ve çocuk ilişkisinden başka, özellikle arkadaşlar ve yaşlılarla ilişkilerde yeterlilik, keşif aktivitelerinde merak ve güven gibi çeşitli benlik ve sosyal gelişim süreçlerinde de önemli bir rol oynadığı kanıtlanmıştır (Sümer ve Şendağ, 2009, ss. 89-90).

Bağlanma, önem ve etki bakımından fazla değişkenlik göstermemesine karşın, davranış sıklığı ve derinliği bakımından bebeklikten orta çocukluk dönemine doğru gerilemektedir (Mayseless, 2005). Orta çocukluk dönemine gelindiğinde bağlanma

zihinsel modelleri belirginlik kazanarak, değişik alanlara ilişkin beklenti ve inançlara daha etkin bir biçimde yön vermeye başlamaktadırlar. Araştırma bulgularına göre, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinin aksine, anne ve baba, orta çocukluk döneminde hala birincil bağlanma figürü olmaya devam etmektedir (Lieberman ve ark., 1999). Fakat bu çağda çocukların zihinsel ve duygusal açıdan gelişmeleriyle birlikte özerklik alanları da genişlemektedir.

Bunun sonucunda, bu dönemde çocuklar yeni amaçlar edinmekte ve yaşlılarıyla daha çok zaman geçirme eğilimi göstermektedirler; bu da çocuklar için bağlanma figürlerinden nispeten daha uzak bir alan yaratmaktadır (Mayselless, 2005). Bilişsel gelişme seviyelerine göre, bu çağda çocuklar değişik etkenlerden kaynaklanan bağlanma davranışlarını tek bir zihinsel model altında birleştirme yeteneği geliştirmekte ve yaşlılarla olan ilişkilerine odaklanarak birincil bağlanma figürlerinden bazı açılardan uzaklaşmaya meylenmektedirler (Kerns ve ark., 2005). Bebeklik döneminden çocukluk dönemine geçerken, bağlanma zihinsel modellerinde gerçekleşen başlıca değişiklik, anne ve babayla ilişkileri belirleyen “amaca göre düzeltilen ortaklık (goal-corrected partnership)” kavramında görülmektedir. Dwyer’a (2005) göre, gelişen bilişsel yetenekler doğrultusunda çocuk, anne ve babanın hedef, dürtü ve hislerini daha iyi kavramakta ve bağlanma davranışlarını anne ve babanın haline göre tekrar organize etmektedir. Çocukluk döneminden orta çocukluk dönemine geçerken ise bilişsel yetenekler daha da güçlenmekte, benmerkezci fikir ve hisler gerilemekte; çocuk, yetişkin yaklaşımını daha kolay anlayabilmekte ve daha etkin amaca göre düzenlenen ortaklık stratejileri üretmektedir. Bu nedenle bu dönem içinde bağlanma davranışları daha karışık ve kapalı bir nitelik kazanmaktadır (Mayselless, 2005).

Yaşlılarla ilişkilerin giderek daha fazla önem kazanması sonucu, yapılan çalışmalar, orta çocukluk dönemi için genel olarak yaşıt ve arkadaş ilişkileri üzerinde durmuştur (Coleman, 2003). Önceki araştırmalara göre ebeveynlere güvenli bağlanma, arkadaşlık ilişkileri geliştirme ve devam ettirme, bu ilişkilere derinlik kazandırma ve arkadaşlardan hoşnut olma gibi pek çok faktörle yakın ilişkilidir. Bu dönem öncelikle okula adapte olma, yeni okula başlama ve okuldaki başarı açısından önem taşıyan bir geçiş dönemi olmaktadır. Güvenli bağlanma, orta çocukluk döneminde okula adaptasyon ve okul değiştirme gibi geçiş sıkıntılarının üstesinden gelme açısından da önemlidir (Granot ve Mayselles, 2001). Kısaca araştırmalar, anne-baba-çocuk arasında gelişen bağlanma ile özellikle yaşlılarla ilişkiler gibi çeşitli uyum değişkenleri arasında doğrudan bir ilişki tespit etmiştir. Orta çocukluk döneminde bağlanmanın tutarlılığı ve

devamlılığı ile ebeveynlere bağlanma seviyesi arasında farklar bulunup bulunmadığı da araştırmalara konu olmuştur. Kerns ve arkadaşlarına (2000) ait iki senelik boylamsal çalışma, dönem boyunca babaya olan bağlanmanın istikrarlı olduğunu, ancak anneye olan bağlanmanın devamlılık göstermediğini göstermiştir.

Diğer taraftan Verschueren ve Marcoen (2005), Kerns ve arkadaşlarının (2000) bu çalışmasında yer alan örneklem büyüklüğünün (N=77) oldukça yetersiz olduğunu, dolayısıyla tahmin kuvvetinin güçsüz olduğunu öne sürmüşler ve daha büyük bir örneklem kullanarak anne ve babaya bağlanmanın ne ölçüde istikrar gösterdiğini incelemişlerdir. 3. sınıftan 6. sınıfa dek çocukları üç sene takip etmek suretiyle yürütülen bu araştırma, 8 yaşında ölçülen ile 11 yaşında ölçülen değişkenler arasındaki korelasyonun, gerek anneye bağlanma ($r = .28, p < .001$), gerekse babaya bağlanma ($r = .37, p < .001$) puanları açısından istikrarlı olduğunu göstermiştir. Aralarında anlamlı seviyede bir fark bulunmasa dahi, babaya bağlanmanın dönem boyunca daha istikrarlı olduğu da tespit edilmiştir. Anneye bağlanma ile babaya bağlanma arasındaki ilişki ise zamanla nispeten zayıflamaktadır. Bununla birlikte bu çalışma, gerek 8, gerekse 11 yaş grubunda anneye bağlanmanın, babaya bağlanmaya göre daha yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular doğrultusunda araştırmacılar, anneye bağlanma ile babaya bağlanmanın birbirinden kısmen bağımsız değişkenler olduklarını ve ayrı ayrı değerlendirilmeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Grossman (2002) boylamsal çalışması ise, anneye bağlanmanın ilk dönemlerde daha etkili olduğunu ve babaya bağlanmanın orta çocukluk döneminden sonra daha belirginleştiğini saptamıştır.

Ülkemizde geleneğe dayalı çocuk yetiştirme yaklaşımı kapsamında özellikle ebeveynlerin değişik görevleri yerine getirmeleri, anne ile babaya bağlanma seviyelerine etki eden bir etken olabilmektedir (Kağıtcıbaşı, 2007). Batı dünyasında gerçekleştirilen araştırmalara göre, ilk dönemlerde yakın bakım gibi sebeplerden dolayı, anneye bağlanma seviyesi daha yüksek olmaktadır. Fakat, orta çocukluk döneminde baba ve çocuk arasındaki ilişkinin güçlenmesi ve babanın çocukla, özellikle okul hayatı ile daha yakından ilgilenmesi gibi etkenler sonucu babaya bağlanmanın yükseleceği tahmin edilmektedir (Sümer ve Şendağ, 2009, s. 88).

2.3.4. Yetişkinlikte Bağlanma

Fraley ve Shaver (2000), çocukluktaki bağlanma stilleri ve yetişkinlikteki romantik bağlanma stilleri arasında büyük benzerlik bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre ise, romantik ilişkileri de kapsayan ve dört gruptan oluşan bir bağlanma modeli vardır. Bu gruplandırma, ilişkiler içinde kendine ve başkalarına karşı oluşan olumlu ve olumsuz düşünceler temel alınarak yapılmıştır (Karakuş, 2012, s. 35).

- 1) Kendine ve başkalarına karşı olumlu düşüncelere sahip kişiler, güvenliler grubundadır. Güvenli bağlanan birey, kendisini değerli bulmakta ve diğer bireylerin de çoğunlukla kabul edici ve destekleyici olduklarına inanmaktadır. Bu kişiler kurdukları ilişkilerde çoğu zaman mutludurlar ve diğerlerince kabul edilmiş olduklarını hissetmektedirler. Kobak ve Sceery (1988), güvenli kişilerin egolarının esneklik gösterdiğini ve sosyal ilişkilerde daha güvenli davrandıklarını belirtmektedirler.
- 2) Saplantılı bağlanan birey, kendi hakkında olumsuz, fakat başkaları hakkında olumlu görüşler taşımaktadır. Kendini değersiz görürken, diğer bireyleri değerli bulmaktadır. Bu tür kişiler kurdukları ilişkilerde bireysel yeterlilik ve değerlilik elde etmek için çalışmaktadırlar. Saplantılı bağlanma gösteren kişiler, terk edilme korkuları nedeniyle yakın ilişkiler geliştirme konusunda çok heveslidirler ve diğer kişilere bağımlı davranmaktadırlar. Bununla birlikte, saplantılı bağlananlarda özgüven seviyesi düşüktür ve bu kişilerin diğerleriyle ilgili düşünceleri negatiftir.
- 3) Kayıtsız bağlanma grubundaki bireyin kendisine yönelik görüşleri olumlu, ancak diğerlerine yönelik görüşleri olumsuzdur. Bu birey özerkliği fazla önemsemektedir. Bu bağlanma stilini izleyen kişiler yakın ilişkilerden uzak durmak, özerklik ve incinmemeye hislerini sürdürmek suretiyle hayal kırıklıklarından kaçınmaktadırlar. Bartholomew ve Horowitz (1991), kayıtsız bireylerin yakınlıktan mahrum kalma bedeline karşılık yüksek özerklik ve kendine saygı hisleri taşıdıklarını ifade etmektedirler. Bu tür bireyler, diğer insanlara güven duymadıklarından dolayı, onlara açılmakta güçlük yaşamaktadırlar.
- 4) Korkulu bağlanma stilinde kişi gerek benliğine, gerekse diğerlerine karşı olumsuz düşüncelere sahiptir. Güvenli bağlanmanın tamamen zıddıdır. Korkulu bağlanan birey kendini değerli bulmazken, diğer bireyleri de reddedici ve güvenilmez olarak algılamaktadır. Bu grup, başkalarından uzaklaşarak reddedilme ve incinme riskini önleme eğilimlerine işaret etmektedir

(Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu gruptaki kişilerin kendilerine güvenleri gelişmemiştir ve diğer kişilere güven duymadıklarından güçlükler karşısında onlardan yardım istememektedirler (Sümer ve Güngör, 1999). Tersine güvenli kişiler, diğer kişileri sevmeye layık, güvenilir ve özverili bulduklarından, herhangi bir strese maruz kaldıklarında onlardan yardım isteyerek rahatlamaktadırlar (Kart, 2002, s. 40).

2.4. Bağlanma Stil ve Boyutlarının Ölçülmesi

2.4.1. Bağlanma Stilleri

Ergenlikteki bağlanma tipleri, ergenlerin bağlanma davranışlarını ve ilgilerini ebeveynlerine değil de akranlarına yönlendirmeleri sebebiyle değişikliğe uğramaktadır. Bu dönemdeki bu değişiklikler esnasında bireyin çocukken bakımını üstlenmiş olanlara karşı geliştirdiği bağlanma ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Her ne kadar birey, ebeveyn figürlerinden akran gruplarına doğru yönelse de, erken bağlanma ilişkisinin ergen açısından kalıcı ve güçlü bir etkisi söz konusudur (Hamarta, 2004).

Ergenlerin ebeveynle bağlanma ilişkisinin incelendiği araştırmalarda, ergenlikte ailesiyle güvenli bağlanma ilişkisine sahip olan gençlerin, arkadaşlık ilişkilerinde çok daha başarılı oldukları, sosyal açıdan kendilerini daha yetkin hissettikleri, daha üst düzeyde özsaygılarının olduğunu, fiziksel olarak da daha sağlıklı oldukları görülmektedir. Küçük yaşlarda çocukların ihtiyaçlarının koşulsuz ve tutarlı olarak karşılandığı, yakınlık ve sevginin esirgenmediği, destekleyici ailelerin çocuklarında güvenli bağlanma ortaya çıkmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Bilişsel modellerin olumlu ya da olumsuzluğu, ilişkilerinde hissedilen güvenliği korumaya çalışan bir kişiyi iki şekilde etkilemektedir;

- a) sosyal çevrenin (bilhassa da kişi için önemli olan başkalarının) sergilediği tepkileri ne denli tutarlı ve güvenilir olarak algılamasını
- b) bireyin kendisini ne derecede sevmeye değer bulmasını.

Söz konusu algıların da göreceli olarak durağan bir kişilik özelliği olan bağlanma tiplerini belirlediği ifade edilmektedir (Bowlby, 2015). Ainsworth ve arkadaşlarının (1978), Bowlby'nin kuramının temel sayıltılarını sınadıkları "Yabancı Durum" olarak bilinen yöntemde, 12-18 aylık bebekler düzenli olarak kısa süreler ile

önce annelerinden ayrılarak, bir yabancı ile yalnız bırakılmaktadırlar. Sonrasında ise tekrar anneleri ile bir araya getirilmektedirler. Buradaki amaç çocukların bağlanma sistemlerinin aktive edilmesidir. Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) tarafından çocukların ayrılma, yeniden birleşme ve yabancıyla yalnız kalma durumlarındaki tepkileri göz önüne alınmış ve çocuklar güvenli (secure), kaygılı/kararsız ya da kaygılı/dirençli (anxious/ambivalent) ve kaçınan (avoidant) olmak üzere üç tipik bağlanma tipi içinde sınıflandırılmışlardır. Anneleri yalnız bıraktığında kısmen huzursuzluk yaşayan fakat panik olmadan anneleri ile yakınlık ve temas arayan, anneleri ile yeniden bir araya gelmelerinin akabinde de kolayca sakinleşen ve çevreyi keşfetmeye devam eden çocuklar “güvenli bağlanma stili” içinde sınıflandırılmışlardır. Anneleri onları yalnız bıraktığında oldukça yüksek seviyede gerilim, endişe ve kızgınlık yaşayan, yabancılar ile iletişim kurmayı reddeden, anneleriyle tekrar bir araya geldiklerinde de kolayca sakinleşmeyen ve çevreyi keşfetmek yerine annelerine sıkıca sarılıp birlikte olmak isteyen çocuklar “kaygılı/kararsız bağlanma stili” içinde sınıflandırılmışlardır. Annelerinden ayrıldıklarında bu durumdan çok fazla etkilenmeyen, tekrar anneleri ile bir araya geldikten sonra da anneleri ile temas kurmaktan kaçınan ve dikkatlerini daha çok oyuncaklara veriyor görünen çocuklar ise “kaçınan bağlanma stili” içinde sınıflandırılmışlardır. Batı ülkelerinde bu yöntem çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde, çocuklar yaklaşık %55-60 oranında güvenli bağlanma, %15 oranında kaygılı/kararsız bağlanma ve %25 oranında da kaçınan bağlanma stili içinde sınıflandırılmışlardır (Campos ve ark., 1983).

Ainsworth ve arkadaşlarına (1978) göre güvenli bağlanma gösteren çocukların anneleri, çoğunlukla duyarlı ve çocuklarının isteklerine olumlu tepkiler veren kişilerdir. Buna karşılık, kaygılı/kararsız çocukların anneleri ise çoğunlukla tutarsız tepkiler göstermekte ve/veya çocuklarının etkinliklerini sıklıkla kesintiye uğratmakta ve gereksiz müdahalelerde bulunmaktadırlar. Kaçınan çocukların annelerini ise çoğunlukla soğuk, çocuklarının yakınlık isteklerini reddeden ve çocuklarıyla yakın vücut temasından kaçınan kişiler şeklinde tanımlamak mümkündür. Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) bulgularını destekleyen diğer benzer çalışmalar da erken yaşlarda görülen bağlanma tiplerinin bebeklik (Waters, 1978), çocukluk (Main ve ark., 1985) ve ergenlik dönemlerinde fazla değişmediğini ortaya koymaktadır (Grossmann ve Grossmann, 1991).

2.5. Yapılan Araştırmalar

Kişiliğin gelişiminde bireyin bağlanma biçiminin oldukça önemli bir rolü vardır. Shaver ve Brennan'ın (1992) 242 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları çalışma, bağlanma şeklinin bireyin kişiliği üzerindeki etkilerine dair önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Araştırma sonuçları; güvenli bağlanma tipine sahip kişilerin güvensiz bağlananlara nazaran daha az nörotik ve kaygılı, daha fazla dışa dönük ve sıcakkanlı olduklarına işaret etmektedir. Sonuçlar, kaçınmalı bağlanma geliştirenlerin ise daha depresif ve uyumsuz olduklarını, ilişkilerinde çok daha fazla doyumsuzluk yaşadıklarını ve sonuç olarak ilişkilerinin daha kısa sürdüğünü göstermektedir. Korkulu bağlananların ise sosyal ilişkilerden kaçınan, duygusal ilişki kuramayan yetişkinler oldukları anlaşılmaktadır.

Türkiye'deki çalışmalar genellikle patolojik durumlar, ebeveyn rolleri, kişisel özellikler, iş doyumu, toplumsal roller ve demografik özelliklerle ilgilidir. Araştırmalar neticesinde; güvenli bağlananların daha doğru bir iletişim kurdukları, iş doyumu ve yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu, zor görevleri ve problemleri aşma noktasında daha esnek davranarak daha yapıcı oldukları, atılganlık ve kendilik saygılarının yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte araştırma sonuçları; güvenli bağlanma ile duygusal zeka ve empati arasında olumlu düzeyde bir ilişki olduğunu, fakat güvensiz bağlananların psiko-sosyal ve davranışsal problemler yaşadığını, bu kişilerde patolojik durumlara sıklıkla rastlanıldığını göstermektedir.

2.6. Başarı Kavramı

Başarı, başarma eyleminin kendisidir. Okullarda öğrenci başarısını ölçmek ve değerlendirmek amacıyla kullanılan yöntemlerin belki de en etkili olanı ve en çok kullanılanı sınavlardır. Sınav kavramı, ders programlarında öğrencilere kazandırılması planlanan davranışların ne ölçüde kazanıldığını saptamaya yarayan işlemler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Sınavların öğrencilerin dersten geçer not alıp alamayacağı, bir üst sınıfa gidip gidemeyeceği, diploma alıp alamayacağı, sınavla öğrenci alan üst eğitim kurumlarına girmeye hak kazanıp kazanamayacağı gibi durumları belirleyici özellikleri yanında, başarı konusunda öğretmenlere ve okullara da önemli bir geri bildirim sağlama özelliği taşımaktadır.

2.7. Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarıyı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar, okula ilişkin faktörler, öğrenciye ilişkin sosyo-demografik faktörler, öğretmene ilişkin faktörler, derslere olan tutum, devletin üstlendiği rol ve benzeri faktörlerdir. Araştırmanın bu bölümünde bu faktörlere değinilecektir.

2.7.1. Okula İlişkin Faktörler

Okulların büyüklük ve küçüklükleri, öğrencilere sağladıkları imkanlar, öğrencilerin ulaşabilecekleri kaynaklar, öğretmen yeterliliği ve benzeri bir çok etken öğrencilerin başarısını etkileyen faktörler arasındadır.

2.7.2. Derslere Karşı Tutum

2.7.2.1. Dikkat

Dikkat, öğrencinin öğrenme başarısına doğrudan etki eden etkenler arasındadır (Uluğ, 1995). Ders sırasında veya evde çalışırken ortamda meydana gelen gürültü ve hareketlilik gibi etkenler öğrencinin dikkatini bölebilmektedir. Bu etkenler dışarıdan kaynaklanabileceği gibi, bir kelime veya cümlenin başka çağrışımlar yapmasında olduğu gibi içeriden de kaynaklanabilmektedir. Bu tip durumlara engel olunmasında belleğin öğrenme konusu üzerine yoğunlaştırılması “dikkat toplama” ismini almaktadır. Etkin bir öğrenme süreci için; birey dikkatini çalıştığı konuda toplamalı, gereksiz bölünmeleri önlemeli; kısaca dikkat toplamaını sağlamalıdır (Özer, 1998).

Bazı çalışmalar, çalışma esnasında ortaya çıkabilecek muhtemel dikkat dağınıklıkları ile baş etmede psikolojik yönetim yöntemini önermişlerdir (Senemoğlu, 2007). Bu yöntem, öncelikle öğrencinin çalıştığı ortamı aklını ya da alakasını farklı yönlere dağıtmayacak şekilde düzenlemesine ilişkindir. Mesela; öğrenci çalışmak için en sessiz; ışık, havalandırma ve ısı açısından en uygun odayı seçmeli ve çalışma masasını düzenlemelidir.

Çevresel koşulların uygunluğu kişiden kişiye değişebilmektedir (Erden ve Altun, 2006). Örneğin; bir öğrenci çalışmak üzere sessiz bir ortamı tercih ederken, başka bir öğrenci ortamda müzik çalmasını tercih edebilmekte; bir öğrenci sabahın erken saatlerini tercih ederken, başka bir öğrenci gece geç saatlerde çalışmayı tercih edebilmektedir. Ancak sadece ortamın çalışmaya uygun hale getirilmesi dikkat

toplaşımını sağlamada yeterli olmayabilmektedir. Bununla birlikte, birey, rastladığı bir kelime veya cümlenin kendisini çalıştığı konudan uzaklaştırması ihtimaline karşı da uyanıklık göstermelidir. İşte bu noktada “yürütücü biliş stratejileri” etkinlikle kullanılmalıdır. Birey çalışma sırasında dikkatinin dağıldığını fark ettiğinde, hemen öğrenme görevindeki ilk durumunu korumaya çalışmalıdır. Nitekim öğrenciler, öğrenmede başarı elde etmek üzere, dikkatlerini dağıtan koşulları ortadan kaldırmaya yönelik bir çaba sarf etmeye gereksinim hissetmektedirler. Etkili öğrenme stratejilerini uygulamaması sebebiyle bireyin konuyu anlayamaması ve buna karşın öğrenmek adına gayret göstermeyi sürdürmesi, bireyin sıkılmasına ve konsantre olamamasına neden olmaktadır (Senemoğlu, 2007). Sonuç olarak, öğrenme stratejilerine uygun yerlerde başvurulması, birçok yönden bireyin dikkat toplaşımını kolaylaştırmaktadır.

2.7.2.2. Güdülenme

Öğrenim gören kişinin öğrenmede aktif rol alabilmesi için, öğrenmeye karşı istek sergilemesi, yani güdülenmiş olması lazımdır. Okul içindeki öğrenme süreçlerinin başarı sağlaması, öğretmene bağlı olduğu kadar, öğrencinin niteliklerine de büyük ölçüde bağlıdır (Kelecioğlu, 1992).

Eğitim hedefleri öğrencinin düzeyine göre, eğitim pratikleri uygun ve gerekli olduğu gibi olmasına rağmen, öğrencinin öğrenmeye karşı isteksiz davranış sergilemesi halinde alınan neticeler başarısız olabilmektedir. Özetlersek güdülenme, öğrenme ve öğretme aşamalarını etkileyen en önemli unsurlar arasındadır (Kelecioğlu, 1992).

Ortalama zekâyâ sahip öğrencilerin kendilerinden beklenildiği kadar veya aynı yaş grubundakiler kadar başarı sağlayamaması, zekâ dışında başarıyı etkileyen değişik etkenlerin olduğunu göstermektedir. Zekâ etkeni hariç tutulduğunda, diğer etkenlerin başını güdülenme çekmektedir. Öğrencinin okul yaşamında sergilediği, temel etkinliklere ilişkin güdülenme düzeyi yeteri kadar yüksek olmalıdır. Başarı sağlamada gerekli olan bilişsel ve davranışsal etkinliklerde sarf edilen efor seviyesi, güdülenme tarafından ayarlanmaktadır (Şahin ve Çakar, 2011).

Öğrencinin başarıyı yakalama gereksinimi, okuma ve öğrenmeye karşı ilgisi, amaçlarının olup olmadığı, amaçlarının realist olması ve işlevselliği, geçmiş başarı veya başarısızlıklarına neyi neden olarak gösterdiği, öğrenme sürecine ilişkin kendi yeterlilik düşüncesi ve hangi nedenle öğrendiği ile ilgili bilişleri etkenlerinin hepsi; öğrencinin güdülenme düzeyini etkilemektedir (Bozanoğlu, 2004).

Birçok araştırmada güdülenme ve motivasyon konseptlerinden biri diğerinin yerine kullanılmaktadır. Güdü, davranışa şekil veren içsel bir durum ve canlının belirli tepkiler vermesine neden olan, bazı şeyleri öğrenmeye karşı gösterdiği istek olarak tanımlanmaktadır. Güdülenme, canlıdaki harekete geçmeye ve öğrenme sürecine katılmaya yönelik istek şeklinde açıklanmaktadır. Dolayısıyla güdülenme, öğrenme sürecinde gerekli olan ön şartlardandır. Motivasyon ise, bireyin öğrenme etkinliklerini anlamlı ve değerli bulması ve bu etkinliklerden bilimsel faydalar elde etmesi şeklinde tanımlanabilir. Öğrenim gören kişilerdeki yetersiz motivasyon düzeyi, günümüz eğitim sistemlerinde özen gösterilmesi gereken önemli sorunlar arasındadır. Hem öğretmenler, hem ebeveynler, hem de öğrencilerin kendileri okula, derslere ya da öğrenmeye karşı gösterilen motivasyon düşüklüğünden bahsetmektedirler (Yıldırım, Doğanay ve Türkoğlu, 2000).

Öğrencinin kendisini öğrenmeye güdülemesi oldukça önemlidir. Balaban ve Salı (2006); güdünün belirli şartlar altında, belirli amaçlara ulaşmak ve gereken davranışları gösterebilmek için bireyi harekete geçiren ve ona rehberlik eden itici bir güç olduğunu ifade etmektedir. Güdüler, genellikle “biyolojik güdüler” ve “sosyal ya da öğrenilmiş güdüler” olarak iki gruba ayrılmaktadır. Biyolojik güdülerini oluşturan acıkma, susama ve cinsellik gibi öğeler birincil güdüler şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer taraftan sosyal ya da öğrenilmiş güdülere, başarı güdüsü örnek olarak verilebilir. Ayrıca güdü, potansiyel bir enerjiyi nitelerken; güdülenme ise, bu potansiyelin açığa çıkarılma eylemini nitелеmektedir (Bozanoğlu, 2004).

Pokay ve Blumenfeld'in (1990) ortaya koyduğu araştırma, güdülenme ile öğrenme stratejilerini kullanmanın başarı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada oluşturulan örnekleme 283 lise öğrenimi gören birey katılmıştır. Öğrenme stratejileri konusundaki genel öğrenme stratejileri, bilişsel stratejiler, geometri stratejileri ile gösterilen çaba analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler dönem başlangıcında alana ya da konuya özgü stratejileri, dönem bitişinde ise biliş bilgisini öğrenmelidirler. Kendisini öğrenmeye güdüleyen bir bireyin öğrenmeye yönelik heves göstermesi, öğrenme sorumluluğu duyması, öğrenmeden haz alması ve başarı adına sürekli çaba göstermesi bunda rol oynamaktadır. Birey hangi nedenle öğrenmesi gerektiği, öğrendiğinde elde edeceği başarı ve olumlu sonuçların farkına vardığında ve öğrenme görevini gerçekleştirebileceği inancını taşıdığı anda güdülenme oluşmaktadır. Anlama, öğrenme ve başarı, öğrencileri en fazla güdüleyen nedenler arasındadır (Özer, 1998). Bu sebeple,

uygun öğrenme stratejilerinin kullanılması etkili bir motivasyon sağlayıcı etken olabilmektedir. GÜdülenme daha basit bir şekilde de ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, öğrenci kütüphanede üç saat ödevi üzerinde çalışmasının ardından kendine sinemaya gitme ya da arkadaşlarıyla olma sözü verebilir. Böylece, kendine sözünü verdiği ödülü çabuk elde etmek için istekle çalışmasını sürdürebilir (Senemoğlu, 2007).

2.7.2.3. Davranışlar

Duyuşsal stratejilerden bir diğeri de, öğrencinin tutumları ile ilgilidir. Kişinin yaşamında ve öğrenme süreçlerinde önemli bir payı olan tutum; kişiyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli tavırlar göstermeye yönelten davranışsal eğilimler şeklinde tanımlanabilir. Okula, derslere ve öğrenmeye karşı tutum okul öncesi dönemden itibaren şekillenmektedir. Birey bunlara karşı olumsuz bir tutum geliştirdiğinde, bireyin başarısızlığı kaçınılmaz olmaktadır. Okula devam etmenin, derslere katılmanın ve öğrenilen konuların niçin önem taşıdığı sorusuna olumlu yanıtlar üretme; bireyin ilgisinin sürmesini sağlamaktadır. Başka bir deyişle; olumsuzlukların nedenlerini ortadan kaldırarak, başarılı olarak ve özgüven geliştirerek birey öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar oluşturmaktadır (Subaşı, 2000).

2.7.2.4. Kaygı

Kaygı, öğrenme süreci ile neticelerinin niteliğini büyük ölçüde etkilemektedir. Bundan dolayı, kaygı yönetimine dair uygulanan stratejiler de önemli duyuşsal stratejileri meydana getirmektedir. Kaygı, güçlü bir istek ya da motivasyonun amaca ulaşamayacak gibi algılandığı durumlarda beliren rahatsız edici bir duygu şeklinde tanımlanabilir. Aşırı düzeydeki kaygı, bireyin özgüvenine büyük zarar vermektedir. Örneğin, sınavlarda başarılı olamamakla ilgili endişeler, öğrenim gören kişilerde sınav kaygısının ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bu tip bir kaygı hem sınavlara hazırlık aşamasında, hem de sınavlar esnasında öğrenciyi olumsuz etkileyebilmektedir. Dahası, öğrencinin kaygı kaynaklı farklı psikolojik rahatsızlıklar geçirmesine dahi neden olabilmektedir. Dolayısıyla öğrencilere, başarılı olmalarına engel olan kaygılarının üstesinden gelmelerini, güdülenmelerini ya da olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayacak duyuşsal stratejiler hakkında eğitim verilmelidir (Senemoğlu, 2007). Kişilerin kaygılarını yönetmeleri ile ilgili birkaç farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar, kaygıyı doğuran kuruntulu düşüncelerin yok edilmesi ile kaygının

fizyolojik ilerleyişinin yönetilmesi konuları üzerine odaklanmaktadır. Bireyin kendisiyle ilgili olumlu konuşması, gerçekçi düşünmesi, nefes alıp verme egzersizleri gibi çeşitli sıkıntı giderme taktikleri uygulaması örnek olarak gösterilebilir.

Bununla birlikte, özellikle öğrencilere başarı gösterebilecekleri düzeyde sınavların uygulanması ve onların başarı elde ettiklerini görmelerinin sağlanması, kendilerine olan güvenlerini geliştirme ve kaygılarını gidermede önemli bir uygulamadır (Senemoğlu, 2007). Yapılan araştırmalar, okuldaki yetenekleri ileri veya düşük düzeyde olan öğrenciler üzerinde kaygının anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koyarken, orta düzeyde yetenekli öğrenciler üzerinde kaygının belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir.

Ayrıca kişinin kendine duyduğu saygı da, kaygının öğrenme sürecine etkisini yönlendirmektedir. Kendine duyulan saygı ileri düzeyde olduğunda, kişinin kaygıya dayanma sınırları da üst düzeyde olmaktadır. Hatta bu tür kişiler, diğerlerinin öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyen kaygı düzeylerinde bile öğrenme başarısı gösterebilmektedirler (Bacanlı, 2005).

2.8. Akademik Başarı

Akademik başarı, eğitim öğretim sürecinin herhangi bir döneminde öğretilen dersin veya derslerin sonucunda belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan ölçme ve değerlendirme neticesinde öğrencilerin ilgili derse yönelik notların ortalaması olarak tanımlanır (Onuk, 2007). Akademik başarı, öğrencilerin okul hayatında arzulanan davranışlara ulaşma düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Silah, 2003, s.103). Öğrencilerin sergilemiş oldukları akademik başarı, istendik düzeyde davranışların oluşup oluşmadığının belirlenmesinde bir ölçüt olarak kullanıldığı gibi, üniversiteye giriş, iş başvurusu gibi alanlarda da dikkate alınmaktadır. Okulda öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek, bu performans sonuçlarına dayanarak öğrenci hakkında karar vermek, öğrenciyi ilgi ve yeteneklerine göre başarılı olacakları alanlara yönlendirmek, genel olarak eğitim sisteminin görevidir (Silah, 2003, s.103).

Öğrencinin elde ettiği akademik başarı bazen kendisinin dışındaki etmenlerle de ilgilidir. Ailenin veya çevrenin bazı durumlarda yoğun ilgisi öğrencinin akademik başarısında zaman zaman iniş ve çıkışlara sebep olabilmektedir. Ayrıca öğrencinin yaşadığı akademik başarısızlık sıklıkla okuldan uzaklaşmaya ve nihayetinde eğitimden

kopmaya neden olabilmektedir. (Fonseca, 2014).

Akademik başarıya etki edecek bir çok etken vardır. Bu etmenler aileden, öğrencinin kendisinden veya okul ortamından kaynaklanabilir. Ailenin sosyoekonomik düzeyi, anne-babanın tutum ve davranışları, eğitim ve disiplin anlayışının akademik başarıya etkisini doğrulayan birçok araştırma bulunmaktadır. Akademik başarı üzerinde aile önemli bir belirleyici olmakla birlikte başka değişkenler de bulunmaktadır. Öğrenciden kaynaklanan değişkenler olarak öğrencinin zihinsel-duygusal-sosyal gelişim düzeyi, motivasyonu, ders çalışma alışkanlıkları, okula ilişkin algıları da akademik başarı üzerinde etkilidir. Okul ve sınıf büyüklükleri, okulun fiziksel özellikleri, yönetim anlayışı ve okul iklimi, öğretmenin tutumu, tecrübesi ve yeterlilikleri okul başarısını etkilemektedir (Bahçetepe ve Meşeci, 2015).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı 7-12 yaş grubu çocukların bağlanma stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Modeli:

Araştırma verilerin seçkisiz olarak toplandığı ve iki değişken arasındaki ilişkiyi incelediği ilişkisel bir çalışmadır.

3.3. Evren ve Örneklem:

Bu araştırmanın evrenini Mersin ilindeki orta çocukluk dönemindeki (7-12 yaş aralığındaki) çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin hesaplanması için güven düzeyi .95, güç .80 ve tolerans değeri .05 olarak hesaplanmıştır. Örneklem hesaplanmasında Faul, Erdfelder, Lang ve Buchner (2007) tarafından geliştirilen G*Power 3.0 programı kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda gerekli örneklem büyüklüğünün en az 177 olması gerektiği görülmüştür. Çalışmaya rastgele ölçek doldurulması ve uç veri olasılıklarına karşın 221 kişilik bir örneklem grubu dahil edilmiştir. Programdan elde edilen verilerin çıktısı Ek 4'te görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin 108'i kız ve 96'sı erkek öğrenci olmakla birlikte katılımcıların yaş ortalaması 9.63'tür'.

3.4. İşlem

Çalışmaya başlamadan önce Mersin İl Milli Eğitim Bakanlığı Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Daha sonra hedeflenen okul yönetiminden izin alınmıştır. Okulda bulunan rehber öğretmen ile birlikte ders saatinde öğrenciler ziyaret edilmiş ve çalışmaya katılmanın gönüllülüğü ile ilgili bilgi verilmiştir. İlk gün öğrencilere uygulama öncesinde velilerinin imzalamaları için bilgilendirme formu verilmiştir. Ertesi gün tekrar okula gidilerek velileri tarafından izin verilen öğrencilere ölçekler dağıtılmıştır. Çalışmada sıra etkisinin kontrol altına alınabilmesi için 110 formda önce Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri II- Orta Çocukluk Ölçeği ilk sırada

zımbalanırken, 111 formda ise Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ilk sıraya konulmuştur. Ölçeğin doldurulması işlemi 25 dakika sürmüş ve araştırmacı, katılımcıların ölçekleri anlamadıkları kısımlarında yardımcı olmuştur. Araştırmada bağlanma stilleri ile ilişkisi araştırılan başarı notu öğrencilerin 2016-2017 yılındaki not ortalamaları alınarak hesaplanmıştır. İlköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin geçen eğitim yılına dair genel not ortalamaları olmadığı için katılımcılar 2, 3, 4, 5 ve 6. Sınıflardan seçilmiştir. Carter'e göre, akademik başarı herhangi bir okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler ya da kazanılan bilgilerdir (Akt.: Doğusal-Tezel, 1987, 8). Öğretmenlerce takdir edilen notların dışında son yıllarda geliştirilen standart başarı testleri de akademik başarıyı belirlemede bir kriter olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada akademik başarı puanları hesaplanmış ve bu puan arttıkça öğrencinin akademik olarak başarılı olduğu varsayımı göze alınmıştır.

3.5. Veri Toplama Araçları:

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik verileri hakkında bilgi edinilmesi amacıyla çalışmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, akın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri II- Orta Çocukluk Ölçeği ve Kerns Güvenli Bağlanma ölçeği kullanılmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu:

Çocuk ve aileye ilişkin sosyo-demografik bilgilerin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda öğrencilerin yaşını, cinsiyetini, sınıfını, annenin eğitim düzeyini ve doğumdan sonra bakım veren kişiyi sorgulayan ve 5 madden oluşan bir formdur.

3.5.2. Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri II- Orta Çocukluk Ölçeği

Çalışmada Brenning, Soenens, Braet ve Bosmans (2011) tarafından orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma boyutlarını ölçmek amacıyla geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) - Orta Çocukluk ve Erken Ergenlik Dönemi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 7-13 yaş aralığındaki orta çocukluk ve ergenlik dönemine uygun olarak geliştirilmiştir. 36 maddeden oluşan ölçek 2 faktörlü bir yapıdadır. Bu yapılar bağlanma kaygı ve kaçınma boyutudur. Bağlanma kaygısı (örn.,

“Annemin beni terk edebileceğinden korkuyorum.”) ve kaçınma (örn., “Annem bana çok fazla sarılıp kucakladığımda rahatsız olurum.”) boyutları 18 madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin her iki boyutunda da alınan yüksek puanlar anneye yüksek kaygılı ve/veya kaçınan bağlanmaya karşılık gelmektedir. Ölçeğin derecelendirilmesi 1 ile 7 puan aralığındadır (1 – hiç katılmıyorum, 7 – tamamen katılıyorum). Ölçeğin orjinal makalesinde kaygılı bağlanma boyutunun ($\alpha = .83$) kaçınan bağlanma boyutunun ($\alpha = .85$) yüksek iç tutarlık katsayısına sahip olduğunu görülmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Kırimer, Sümer ve Akça (2014) tarafından yapılmış olup iki faktörlü yapının desteklendiği bulgulanmıştır. Uyarlama çalışmasında bağlanma kaygı boyutunun Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .90 ve kaçınma boyutunun Cornbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .78 olarak rapor edilmiştir. Mevcut çalışmada ölçeğin iki alt boyutunun iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Çalışmada bağlanma kaygı boyutunun iç tutarlık katsayısı .86 ve kaçınma boyutunun iç tutarlık katsayısı ise .82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin her iki boyutunun da yüksek iç tutarlık katsayılarına sahip olduğu görülmektedir.

3.5.3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği:

Kerns, Klepac ve Cole (1996) tarafından geliştirilen ölçek Türkçeye, Sümer ve Şendağ (2009) tarafından uyarlanmıştır. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği toplam 15 maddeden oluşmakta ve çocukların ebeveynlere karşı duyduğu güvenli bağlanma düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte her madde için karşıt yönlü iki ifade bulunmaktadır (Bazı çocuklar... ama Bazı çocuklar...). Katılımcılardan, öncelikle “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda tanımlanan iki çocuk tipinden hangisine daha çok benzediğine karar vermesi istenmektedir. Daha sonra da seçtiği tarafa gidip tarif edilen çocuğa ne kadar benzediğini belirtmesi istenmektedir.

Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği, ergenlik öncesi dönemindeki çocuklara uygun olarak geliştirilmiştir. Ölçek, çocukların bağlanma figürlerinin (a) duyarlı ve ulaşılabilir olacaklarına ne oranda güvendiklerini (örnek madde: “Bazı çocukların annelerinin yardım edeceklerine inanmaları kolaydır ama bazı çocuklar için ise annelerine inanmak zordur.”) (b) stres altında iken bağlanma figürlerine güvenme eğilimlerini (örnek madde: “Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanlarına giderler ama bazı çocuklar da üzgün olduklarında annelerinin yanlarına gitmezler”) ve (c) bağlanma figürleri ile iletişim kurma kolaylığını ve isteklilik düzeylerini (örnek madde: “Bazı

çocuklar annelerinin onları dinlemediklerini düşünürler ama bazı çocuklar da annelerinin onları gerçekten dinlediklerini düşünürler”) ölçmeyi amaçlamaktadır. Ters yönde yazılmış yedi madde yeniden kodlandıktan sonra ölçek toplam puan üzerinden (15-60 arasında değişen puanlarla) ya da madde sayısına bölünerek ortalama değerler üzerinden (1-4 arasında değişen puanlarla) değerlendirilebilir. Yüksek puanlar ebeveynlere karşı güvenli bağlanmaya karşılık gelmektedir. Ölçeğin orjinal makalesinde anne formu için Cornbach alfa güvenilirlik katsayısı .79 bulunmuştur. Sümer ve Şendağ (2009) yapmış oldukları uyarılama çalışmasında ölçeğin iç geçerlik katsayısını .84 olarak rapor etmişlerdir. Mevcut çalışma kapsamında ölçeğin iç geçerlik katsayısı hesaplanmış ve .81 olduğu görülmüştür.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma iki farklı ölçek kullanılarak tarama modeline göre yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen 221 kişilik veri seti analiz için SPSS 21 programına yüklenmiştir. Yapılan bu işlem sürecinde 17 formun bazılarının rastgele doldurulduğu bazılarında ise çok fazla boş madde olduğu görülmüştür. Bu nedenle sözü geçen 17 form veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra veri setinde bulunan boş maddeler o sorunun grup ortalaması alınarak doldurulmuştur. Daha sonra uç verilerin incelenmesi amacıyla Mahalanobis uzaklığı hesaplanmış ve veri setinde herhangi bir uç veri olmadığı görülmüştür. Araştırmada ortalama, standart sapma frekans ve yüzdelik gibi betimsel istatistikler yapılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin normallik dağılımına uygunluğu Shapiro Wilk testi, Skewness ve Kurtosis değerleri ile tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2011) “n” sayısının 50 ve üzeri olması durumunda “Kolmogrov-Smirnov” testinin kullanılmasını, 50’nin altında olması durumunda “Shapiro-Wilks testinin kullanılmasını önermektedir. Dağılımın normal olduğuna karar verebilmek için ise, p değerinin anlamsız olması gerekmektedir. Buna bağlı olarak, araştırmada elde edilen verilerin normallik dağılımına uygunluğu Kolmogorow-Smirnov testi ile incelenmiş, p değerinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($p > .05$). Huck (Akt. Akbulut, 2008), Skewness ve Kurtosis değerlerinin kabul edilebilir aralığının, Skewness değerlerinin +1 ile -1, Kurtosis değerlerinin ise +2 ile -1 arasında olması gerektiğini belirtmektedir. Çalışmanın verilerinden elde edilen puanlar Skewness ve Kurtosis değerlerinin kabul edilebilir aralıklarda olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlara bağlı olarak araştırmada araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt

amaçlara yönelik olarak veriler üzerinde gerekli istatistiksel analizler parametrik yöntemler olan bağımlı t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ile yapılmıştır. Daha sonra değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi $0,05 < p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular^[1]

Tablo 1

Yaş Değişkeni ile ilgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Yaş	F	%	Yığılmalı %
7 yaş	34	16.6	16.6
8 yaş	40	19.6	36.2
9 yaş	23	11.3	47.5
10 yaş	19	9.3	56.8
11 yaş	46	22.5	79.3
12 yaş	42	20.7	100
Toplam	204	100	100

Tablo.1 incelendiğinde katılımcılardan 34'ü (%16.6) 7 yaşında, 40'ı (%19.6) 8 yaşında, 23'ü (%11.3) 9 yaşında, 19'u (9.3) 10 yaşında 46'sı (22.5) 11 yaşında ve 42'si (20.7) 12 yaşındadır.

Tablo 2

Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:

Cinsiyet	F	%	Yığılmalı %
Kız öğrenci	108	52.94	52.94
Erkek Öğrenci	96	47.06	100
Toplam	204	100	100

Tablo.2'de görüldüğü üzere, katılımcıların 108'i (%52.94) kız öğrenci ve 96'sı (%47.06) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 3

Anne Eğitim Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:

Anne Eğitim Durumu	F	%	Yığılmalı %
İlkokul	60	29.4	29.4
Ortaokul	42	20.5	49.9
Lise	44	21.5	71.4
Üniversite	58	28.6	100
Toplam	204	100	100

Tabloda 3.'de görüldüğü üzere çalışmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyi incelendiğinde, 60'ı (%29.4) ilkokul, 42'si (%20.5) ortaokul, 44'ü (21.5) lise ve 58'inin de (%28.6) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Anne Eğitim Süresi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri:

Eğitim Süresi	F	%	Yığılmalı %
5-11 yıl	102	50	50
11 yıl ve üzeri	102	50	100
Toplam	204	100	100

Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyinin incelendiği tablo 4'de öğrencilerin annelerinin 102'sinin (%50) 5-11 yıl arasında eğitim aldıkları ve 102'sinin (%50) de 11 yıl ve daha üzeri öğrenim süreleri olduğu görülmektedir.

Tablo 5

Öğrencilerin Doğumdan Sonra Bakımını Üstlenen Kişi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Bakım veren kişi	F	%	Yığılmalı %
Anne	127	62.2	62.2
Bakıcı	77	37.8	100
Toplam	204	100	100

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların doğumdan sonra bakımın üstlenen kişiler ile ilgili frekans ve yüzde değerleri görülmektedir. Tabloya göre katılımcılardan 127'nin (%62.2) annesi doğumdan sonra bakımını üstlenirken, 77'sinin (%37.8) ise bir bakıcı üstlenmiştir.

4.2. Bağlanma Ölçeklerine İlişkin Bulgular:

Tablo 6

Bağlanma Stillerine İlişkin Betimsel İstatistikler:

Bağlanma Stilleri	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Kaçınan Bağlanma	78.5	15.12	.548	.712
Kaygılı Bağlanma	63.2	12.87	-.585	.120
Güvenli Bağlanma	55.9	12.17	.621	-.352

Tablo 6'da öğrencilerin bağlanma stilleri ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları ve çarpıklık basıklık değerleri görülmektedir.

Tablo 7

Bağlanma Stillerinden Alınan Yüksek Puanların Dağılımı:

Bağlanma Stilleri	Sayı	Yüzde
Kaçınan Bağlanma	95	%46.5
Kaygılı Bağlanma	63	%30.8
Güvenli Bağlanma	46	%22.7

Tablo 7. incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin 95'nin (%46.5) kaçınan bağlanma ölçeğinden yüksek puan aldıkları, 63'ünün (%30.8) kaygılı bağlanma alt ölçeğinden yüksek puan aldıkları ve 46'sının (%22.7) güvenli bağlanma ölçeğinden yüksek puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 8

Bağlanma Türlerinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırıldığı T Testi Sonuçları:

	Cinsiyet	N	Ort	SS	t	p
Kaygılı bağlanma	Kız Öğrenci	108	32.21	9.13	-2.96	.42
	Erkek Öğrenci	96	31.82	9.12		
Kaçınan bağlanma	Kız Öğrenci	108	36.65	10.60	3.71	.19
	Erkek Öğrenci	96	36.34	9.52		
Güvenli bağlanma	Kız Öğrenci	108	22.71	3.65	.94	.08
	Erkek Öğrenci	96	23.66	3.58		

Tablo 8.'de görüldüğü üzere bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla t testi yapılmıştır. Analiz sonucunda kaygılı bağlanma ($t = - 2.96$, $p <.05$) ve kaçınan bağlanma ($t = 3.71$, $p <.05$) ve güvenli bağlanma ($t = .92$, $p <.05$) stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 9

Bağlanma Türlerinden Alınan Puanların Annenin Eğitim Süresine Göre Karşılaştırıldığı T Testi Sonuçları:

	Eğitim Süresi	N	Ort	SS	t	p
Kaygılı bağlanma	5-11 yıl	102	29.81	7.22	1.73	.61
	12 ve üzeri	102	27.12	6.13		
Kaçınan bağlanma	5-11 yıl	102	34.52	9.16	.93	.21
	12 ve üzeri	102	37.14	10.73		
Güvenli bağlanma	5-11 yıl	102	30.94	4.10	-1.52	.12
	12 ve üzeri	102	31.12	5.12		

* $p <.05$

Tablo 9.'da görüldüğü üzere bağlanma stillerinin annenin eğitim süresine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla t testi yapılmıştır. Analiz sonucunda kaygılı bağlanma ($t = 1.73$, $p <.05$) ve kaçınan bağlanma ($t = .93$, $p <.05$) ve güvenli bağlanma ($t = -1.52$, $p <.05$) stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 10

Akademik Başarı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Tablosu

		Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	Kaygılı Bağlanma
Akademik Başarı Puanı		.657**	.142	.062

**p<.001

Tablo 10. incelendiğinde akademik başarı puanı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon tablosu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre akademik başarı puanı ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ($r = .657$, $p < .001$) korelasyon olduğu görülürken kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ile akademik başarı puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmanın temel amacı 7-12 yaş grubu çocukların bağlanma stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmak ve ayrıca bağlanma değişkeninin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesidir. Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

5.1. Ölçeklerden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Bu çalışmanın ilk sonucu olarak çalışmaya katılan kişilerden büyük çoğunluğunun kaçınan bağlanma ölçeğinden yüksek puan aldıkları görülmektedir. Literatür incelendiğinde bu sonuca benzer bulgular olduğu görülmektedir. Güroğlu (2002) ve Güngör (2000) yapmış oldukları çalışmalarda en yaygın görülen bağlanma stillerinin kaçınan bağlanma stili olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca buna benzer şekilde Kahraman (2015) kaçınan bağlanma stilinin en yüksek oranda görüldüğünü ifade etmiştir.

5.2. Bağlanma Stillерinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması:

Bu çalışmanın bir diğer sonucu incelendiğinde bağlanma stilleri ile cinsiyet açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuç yapılan bazı çalışmalar ile uyumludur (Gorrese ve Ruggieri, 2012; Ruhl, Dolan ve Buhrmester, 2015). Göçener (2010), Uluç ve Öktem (2009) ise yapmış oldukları çalışmada güvenli bağlanma stilinin cinsiyet açısından farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Ancak literatür incelendiğinde bu durum ile ilgili farklı sonuçlar da olduğu görülmüştür. Örneğin Türköz (2007) erkek çocukların kız çocuklarına göre daha yüksek oranda güvensiz bağlanma örüntüsü gösterdiği sonucuna varmıştır. Yıldız (2008) tarafından yürütülen bir çalışmada ise korkulu ve güvenli bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu erkek çocukların kız çocuklara göre daha güvenli bağlandıkları ve kızlarında erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları rapor edilmiştir. Yaşar (2015) erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla güvenli bağlanma özellikleri gösterdiklerini belirtmiştir. Çelik, Ekşi ve Gülsu (2017) ilkokul 3. ve 4.

Sınıflar ile ortaokul 5. ve 6. Sınıflardaki 446 katılımcı ile yapmış oldukları çalışmada orta çocukluk dönemindeki güvenli bağlanma tarzının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini, kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha yüksek güvenli bağlanma özellikleri gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan analiz sonucunda elde edilen bir başka sonuç ise annenin eğitim düzeyi ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark olmadığıdır. Lounds ve arkadaşları (2005) çocuk ve bakım veren arasındaki bağlanma ilişkisinin oluşumunda annenin eğitim seviyesinden ziyade annenin erken yaşta gebe kalması, çocuğa karşı olumlu veya olumsuz davranışları, çocuğu duygusal anlamda ihmal etmesi ve annenin duygular düzenleme yetisinin önemli etkenler olduğunu ifade etmiştir.

Çocuğun bağlanma özellikleri ile bağlanma stillerinin puan ortalamalarının anne veya bakım veren bir başka kişiye göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş ve anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Genellikle çalışan ve çocuk ile çok fazla vakit geçiremeyen anneye sahip olan çocukların güvensiz bağlanma stillerini geliştireceğine yönelik bir yargı vardır (İlaslan, 2009). Annenin okula ya da işe gitmesi bebeğin annesini duygusal ve fiziksel olarak ulaşılamaz olarak düşünmesine ve ayrılma kaygısı yaşamasına sebep olabilmektedir (Vaughn, Gove ve Egeland, 1980). Annenin çalışması ya da bir başka sebepten dolayı çocuktan belirli zamanlarda ayrı kalmasından kaynaklı olarak çocuğun bakımını bir başka bakım veren kişinin üstlenmesini gerektirir. Waters, Hamilton ve Weinfield (2000) bebeğin güven temeli olarak birden fazla kişiyi kullanabildiğini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak yazarlar güven temelini güvenli bir liman olarak, dışarıyı keşfetmesi için temel bir dayanak olarak hizmet etmede yeterli ve çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı bir kişinin varlığının hissedilmesi ve bu hissin çocuğa vermiş olduğu huzur ve güven duygusu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu tanımdan yola çıkılarak çocuğun birden fazla kişi ile bağlanma örüntüsü kurabileceği düşünülmektedir. Ayrıca buna ek olarak çocuğun anne ile ne kadar vakit geçirdiğinden çok nasıl vakit geçirdiğinin önemli olabileceği düşünülmektedir. Annenin kalan vaktini çocuğu ile geçirmesi ve ona bakım vermesi çocuğun yaşadığı ayrılık kaygısını telafi edebileceğini düşündürmektedir. Bağlanma ile ilgili olarak doğumdan sonraki ilk yılın anne çocuk ilişkisinde önemli bir yere sahip olduğunu ve annenin bebekten ayrılmasının güvenli bağlanma özelliklerini sekteye uğratabileceğine dair çalışmalar vardır (Barglow, Vaughn ve Molitor, 1987; Belsky ve Rovine, 1988).

5.3. Bağlanma Stilleri ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki:

Bu çalışmanın son verisi incelendiğinde güvenli bağlanma stili ile akademik başarı ölçeği arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Cutrona ve arkadaşlarının (1994) aileden algılanan sosyal destek ve bağlanma özelliklerinin akademik başarı ile bir ilişkisi olmadığını belirtmişlerdir. Wong ve arkadaşları (2002) ise ilkökul düzeyindeki katılımcılar ile yapmış oldukları çalışmada güvenli bağlanma stilinin motivasyonel uyumun ve akademik başarının öncülü olduğunu ifade etmişlerdir. Yine buna benzer olarak Duchesne ve Larose (2007) orta çocukluk dönemindeki katılımcıların bağlanma güvenliğinin akademik başarı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir. Maltais ve arkadaşları (2015) bağlanma stilleri ile akademik başarı arasındaki ilişkide kaygı ve özyeterliliğin aracı rolünü incelemişlerdir. Bu çalışma sonucunda hem öz yeterliliğin hem de kaygının bağlanma stilleri ile akademik başarı arasındaki ilişkide kısmi aracı rolü olduğu sonucuna varılmıştır.

Kerns (2014) güvensiz bağlanma özellikleri gösteren çocukların duygu düzenlemede güçlükler yaşayabileceğini bu durumun sonucu olarak anksiyete semptomları geliştirdiklerini öne sürmektedir. Literatür incelendiğinde kaygı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmalar olduğu görülmektedir (Vatasari ve ark., 2010; Dan, Bar ve Kurman, 2014; Lewis-Morrarty ve ark., 2015). Bu doğrultudan hareketle güvenli bağlanmanın çocukta güvenlik duygusunu yaratabileceği ve bunun sonucunda da akademik başarıyı olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Öte yandan güvensiz bağlanma özellikleri gösteren çocukların da yüksek düzeyde kaygı yaşayabilecekleri ve akademik başarısının düşük olmasının olası olabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak Sümer (2006) güvenli bağlanmanın çok sayıda olumlu sonuçla (yüksek benlik saygısı, akranlar arasında popüler olma ve ilişkilerde istikrar gibi) ilişkili olduğunu ve olumsuz sonuçlardan (suça sürüklenme, depresif özellikler gibi) koruduğunu ifade etmiştir. Son olarak Mayseless (2005) bağlanmanın önem ve etki bakımından fazla değişkenlik göstermemesine karşın, davranış sıklığı ve derinliği bakımından bebeklikten orta çocukluk dönemine doğru gerilediğini ifade etmektedir. Ancak bu çalışmanın sonucunda anne ile oluşturulan bağlanma stillerinin akademik başarıda etkisinin olduğu görülmektedir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu çalışmanın kesitsel bir çalışma olması ve cevapların öz bildirim dayalı olması çalışmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan çalışmalarda boylamsal bir araştırma yapılması ve ayrıca ölçek kullanımı yerine birebir görüşmeler ve bağlanma protokolleri kullanılarak sonuçların daha güvenilir bir hale getirilmesi sağlanabilir. Ayrıca çocuğun doğumundan itibaren anne-bebek ilişkisi gözlenebilir ve boylamsal bir çalışma sonucunda akademik başarı ile olan ilişkisi daha detaylı bir biçimde ortaya konulabilir. Bununla birlikte çalışmanın merkezde ve sosyo-ekonomik açıdan yüksek ve orta düzeydeki ailelerin çocukları ile yapılması da çalışmanın bir başka sınırlılığdır. İleride yapılacak çalışmalarda grubun heterojen yapısı artırılabilir ve birden çok şehirden veri toplanabilir. Böylece elde edilen sonuçların genellenebilirliğinin artacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada baba ile ilgili bağlanma stilleri ölçülememiştir, çünkü literatür incelendiğinde orta çocukluk dönemindeki bağlanma stillerini ölçen ölçeklerin sadece anne ile ilgili olduğu görülmüştür.

6.2. Öneriler

Elde edilen bulgular ışığında özellikle ebeveynlerin bağlanma ile ilgili bilgilendirilmesi ve öneminin anlatılmasının bağlanma ile ilişkili bir çok durum gibi akademik başarıyı da olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle özellikle çocuk sahibi olacak aileler ile anne çocuk ilişkisinde bağlanmanın önemine dair bilgilendirme seminerleri düzenlenebilir. Yapılan bu çalışma ülkemizde hem 7-12 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stillerinin ortaya konulması hem de bağlanma ve akademik başarı arasındaki ilişkinin görülmesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Akbaş, T. (2001). Kız ve erkek çocuklara yönelik cinsel tacizler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(7), 58-75.
- Akbay, S.E. (2015). *Ana-babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi*. (Doktora Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Akbulut, Y. (2008). Reading Statistics And Research. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 9(4).
- Akister, J. (1998). Attachment theory and systemic practice: research update. *Journal of Family Therapy*, 20, 353-366.
- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. 11. bs.. Ankara: Nobel Yayınları.
- Balaban S. J. (2006). *Öğrenmede Güdülenme. Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 169-193.
- Barglow, P., Vaughn, B. E., & Molitor, N. (1987). Effects of maternal absence due to employment on the quality of infant-mother attachment in a low-risk sample. *Child development*, 945-954.
- Bartholomew K. ve Shaver, P.R. (1998). Methods of assessing adult attachment do they converge?. In J.A. Simpson & W.S. Rholes (Eds). *Attachment theory and close relationships*. New York: The Guilford Press.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: an attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*. 7, 147-178.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L.M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61, 226-244.

- Belsky, J., & Rovine, M. J. (1988). Nonmaternal care in the first year of life and the security of infant-parent attachment. *Child development*, 157-167.
- Bowlby, J (2017). *Sevgi bağlarının kurulması ve bozulması* (M. Kamer, çev.) İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve kaybetme* (T.V. Soylu, çev.) İstanbul : Pinhan Yayıncılık
- Bowlby, J. (2014). *Bağlanma ve kaybetme 2: Ayrılma*. (M. Sever, çev.) İstanbul : Pinhan Yayıncılık
- Bowlby, J. (2015). *Bağlanma ve kaybetme 3: Kaybetme*. (M.G. Güran, çev.) İstanbul : Pinhan Yayıncılık
- Bozanoğlu, İ. (2004). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grup rehberliğinin akademik risk altındaki öğrencilerin akademik alandaki güdülenme, benlik saygısı, başarı ve sınav kaygısı düzeylerine etkisi. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Brenning, K., Soenens, B., Braet, C. ve Bosmans, G. (2011). An adaptation of the experiences in close relationships scale- revised for use with children and adolescent. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28, 1048-1072.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Campos, J.J., Barrett, K., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H. & Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In P.H. Mussen (Ed.). *Handbook of child psychology: Vol.2. Infancy and developmental psychobiology* (pp. 783-915). New York: Wiley.
- Coleman, P.K. (2003). Perceptions of parent-child attachment, social self-efficacy, and peer relationships in middle childhood. *Infant and Child Development*, 12, 351-368.
- Contreras, J. M., Kerns, K. A., Weimer, B. L., Gentzler, A. L., & Tomich, P. L. (2000). Emotion regulation as a mediator of associations between mother-child attachment and peer relationships in middle childhood. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 111-124.
- Cutrona, C. E., Cole, V., Colangelo, N., Assouline, S. G., & Russell, D. W. (1994). Perceived parental social support and academic achievement: an attachment theory perspective. *Journal of personality and social psychology*, 66(2), 369.

- Çelik, H., Ekşi, H., Gülsu, N. (2017). Orta Çocukluk Döneminde Güvenli Bağlanma ile Mükemmeliyetçiliğin Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47).
- Dan, O., Bar Ilan, O., & Kurman, J. (2014). Attachment, self-esteem and test anxiety in adolescence and early adulthood. *Educational Psychology*, 34(6), 659-673.
- Del Giudice, M., & Angeleri, R. (2016). Digit ratio (2D: 4D) and attachment styles in middle childhood: Indirect evidence for an organizational effect of sex hormones. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 2(1), 1-10.
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. 10. bs. Ankara: Pegem Yayınları.
- Deniz, M.E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-tutanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 89-99.
- Deniz, M.E. (2011). Karar verme stilleri ve beş faktör kişilik özelliklerinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 97-113.
- Deniz, M.E., Hamarta, E. & Arı, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior And Personality*, 33(1), 19-32.
- Dereli, E., Karakus, Ö. (2011). An examination of attachment styles and social skills of university students. *Education and Psychology*, 9 (2), 731-744.
- Dinç, E., Dere, İ. ve Koluman, S. (2014). Kademeler arası geçiş uygulamalarına yönelik görüşler ve deneyimler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(17), 399-423.
- Doğan, E. & Demir, S.B. (2015). Examination of the relation between Teog score and school success in terms of various variables. *Journal of Education and Training Studies*. 3(5), 113-121.
- Duchesne, S., & Larose, S. (2007). Adolescent parental attachment and academic motivation and performance in early adolescence. *Journal of Applied Social Psychology*, 37(7), 1501-1521.
- Dujardin, A., Bosmans, G., Braet, C., & Goossens, L. (2014). Attachment-related expectations and mother-referent memory bias in middle childhood. *Scandinavian journal of psychology*, 55(4), 296-302.
- Dwyer, K.M. (2005). The meaning of attachment in middle and late childhood. *Human Development*, 48, 155-182.

- Enç, M. (1990). *Ruhbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Erden, M. & Altun, S. (2006). *Öğrenme Stilleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 155-175.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G. & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175-191.
- Fraley, R.C. & Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132-154.
- Gonzaga, G.C., Keltner, D., Londahl, E.A. & Smith, M.D. (2001). Love and the commitment problem in romantic relations and friendship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2, 247-262.
- Gorrese, A., & Ruggieri, R. (2012). Peer attachment: A meta-analytic review of gender and age differences and associations with parent attachment. *Journal of youth and adolescence*, 41(5), 650-672.
- Göçener, D. (2010). *Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Görünmez, M. (2006). *Bağlanma stilleri ve duygusal zekâ yetenekleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Granot, D. & Maysel, O. (2001). Attachment security and adjustment to school in middle childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 25, 530-541.
- Grossmann, K.E. & Grossmann, K. (1991). Attachment quality as an organizer of emotional and behavioral responses in a longitudinal perspective. In C.M. Parkes, J. Stevenson-Hinde & P. Marris (Eds.). *Attachment Across the Life Cycle* (pp. 93-114). London: Tavistock/Routledge.
- Güngör, A. (2001). Utangaçlık ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 17-22.
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında anababalık stillerinin rolü*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Güroğlu B. (2002) Prediction of Academic Achievement in Turkish Adolescents from Attachment Style and Mother's Parenting Variables. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 53-66.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hazan, C. & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hollist, C.S. & Miller, R.B. (2005). *Family relation: perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage*. USA: Blackwell Publishing.
- İlaslan, Ö. (2009). Çocukların bağlanma davranışlarının özlük nitelikleri ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kahraman, S. (2015) *Ergenlerde bağlanma stillerinin saldırganlık davranışı ve depresyon düzeyi ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karakulak, H. (2009). *Anne-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması (Aydın örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 33-46.
- Kart, N.M. (2002). *Yetişkin bağlanma stillerinin bazı bilişsel süreçlerle bağlantısı: sağlık personeliyle yapılan bir çalışma*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kelecioğlu, H. (1992). Güdülenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 175-181.
- Kerns, K. A., & Brumariu, L. E. (2014). Is insecure parent-child attachment a risk factor for the development of anxiety in childhood or adolescence?. *Child development perspectives*, 8(1), 12-17.
- Kerns, K.A., Schlegelmilch, A., Morgan, T.A. & Abraham, M.M. (2005). Assessing attachment in middle childhood. In K.A. Kerns & R.A. Richardson, (Ed.). *Attachment in middle childhood*. (pp. 46-70). New York: Guilford

- Kerns, K.A., Tomich, P.L., Aspelmeier, J.E. & Contreras, J.M. (2000). Attachment-based assessments of parentchild relationships in middle childhood. *Developmental Psychology, 36*(5), 614-626
- Kırimer, F., Sümer, N., & Akça, E. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II-Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları, 17*, 45-57.
- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2005). Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education. *Academy of management learning & education, 4*(2), 193-212.
- Konyalıoğlu, A.P. (2002). *Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Lewis-Morrarty, E., Degnan, K. A., Chronis-Tuscano, A., Pine, D. S., Henderson, H. A., & Fox, N. A. (2015). Infant attachment security and early childhood behavioral inhibition interact to predict adolescent social anxiety symptoms. *Child development, 86*(2), 598-613.
- Lieberman, M., Doyle, A.B. & Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: Associations with peer relations. *Child Development, 70*(1), 202-213.
- Louds, D. Mallinckrodt, B., & Wei, M. (2005). Attachment, social competencies, social support, and psychological distress. *Journal of Counseling Psychology, 52*(3), 358.
- Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development, 33*, 48-61.
- Maltais, C., Duchesne, S., Ratelle, C. F., & Feng, B. (2015). Attachment to the mother and achievement goal orientations at the beginning of middle school: The mediating role of academic competence and anxiety. *Learning and Individual Differences, 39*, 39-48.
- Mayseless, O. (2005). Ontogeny of attachment in middle childhood: Conceptualization of normative changes. In K.A. Kerns & R.A. Richardson (Ed.). *Attachment in middle childhood*. (pp. 1-23). New York: Guilford Press.

- Miller, J.B. (1993). Learning from early relationship experience. In S. Duck (Ed.). *Understanding relationship processes: 2. Learning about relationships* (pp. 30-62). London: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013. Temel eğitimden orta öğretime geçiş sistemi kılavuzu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Özbaran, B. & Bildik, T. (2006). Bağlanmanın nörobiyolojisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(3), 137-144.
- Özer, B. (1998). *Öğrenmeyi Öğretme. Eğitim Bilimlerinde Yenilikler*. Ed. A. Hakan Ed. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi: 147-162.
- Panksepp, J. (2004). *Love and the social bond: the sources of nurturance and maternal behavior. affective neuroscience: the foundations of human and animal emotions*. USA: Oxford University Press.
- Panksepp, J. (2005). Affective consciousness: core emotional feelings in animals and humans. *Consciousness and Cognition*, 14, 30-80.
- Pearson, J.L., Cowan, P.A. & Cowan, C.P. (1993). Adult attachment and adult child-older parent relationships. *American Journal of Orthopsychiatry*, 63(4), 606-613.
- Perry, B.D., Runyan, D. & Sturges, C. (1998). Bonding and attachment maltreated children: how abuse and neglect in childhood impact social and emotional development. *Child Trauma Academy Materials*, 1(5).
- Pokay, P. & Blumenfeld, P.C. (1990). Predicting achievement early and late in the semester: The role of motivation and use of learning strategies. *Journal of Educational Psychology*. 82(1), 41-50.
- Rothbard, J.C. & Shaver, P.R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M.B. Sperling & W.H. Berman (Eds.). *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives* (pp. 31-72). New York: The Guilford Press.
- Ruhl, H., Dolan, E. A., & Buhrmester, D. (2015). Adolescent attachment trajectories with mothers and fathers: The importance of parent-child relationship experiences and gender. *Journal of Research on Adolescence*, 25(3), 427-442.
- Sağlam, M., Özüdoğru, F. & Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemine etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(1), 87-109.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.

- Shaver, P.R. & Brennan, A.K. (1992). Attachment styles and the big five personality traits: their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.
- Silah, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen çeşitli nedenler arasından süreksiz durumluk kaygısının yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 10: 102-115.
- Solmuş, T. (2002). Romantik bağlanma: bebeklik dönemi bağlanma süreci, yetişkin bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler. *Türk Psikoloji Bülteni*, 24, 1-11.
- Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Soysal, A.S., Bodur, S., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemimdeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Subaşı, G. (2000). Etkili öğrenme: öğrenme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*. 146, 1-4.
- Sümer N. (2006). Ergenlikte ebeveyn tutum ve davranışlarının bağlanma kaygısındaki rolü. 11. Ergen Günleri, konuşma metni. Hacettepe Üniversitesi. [SEP]
- Sümer, N. ve Şendağ, M.A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Şahin, H. ve Çakar, E. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdülenme düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 9(3), 519-540.
- Turan, S. (2005). Öğrenen toplumlara Doğu Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Avrupa Çalışma Dergisi*. 5(1), 87-98.
- Türköz, Y. (2007) . Okulöncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi (Yayımlanmış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uluç, S. ve Öktem. F. (2009). Okul Öncesi Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24/63, 69-83.
- Uluğ, F. (1995). *Okulda Başarı Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Yöntemleri*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Vahip, I (1993). Ayrılma bireyleşme kuramı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4, 60-66.
- Vaughn, B. E., Gove, F. L., & Egeland, B. (1980). The relationship between out-of-home care and the quality of infant-mother attachment in an economically disadvantaged population. *Child Development*, 1203-1214.

- Verschueren, K. Marcoen, A. (2005). Perceived security of attachment to mother and father: Developmental differences and relations to self-worth and peer relationships at school. In K.A. Kerns & R.A. Richardson, (Ed.). *Attachment in middle childhood*. (pp. 212-230). New York: Guilford Press.
- Vitasari, P., Wahab, M. N. A., Othman, A., Herawan, T., & Sinnadurai, S. K. (2010). The relationship between study anxiety and academic performance among engineering students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 8, 490-497.
- Waters, E., Hamilton, C. E., Weinfield, N. S. (2000). The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: General introduction. *Child development*, 71(3), 678-683.
- Wong, E. H., Wiest, D. J., & Cusick, L. B. (2002). Perceptions of autonomy support, parent attachment, competence and self-worth as predictors of motivational orientation and academic achievement: An examination of sixth-and ninth-grade regular education students. *Adolescence*, 37(146), 255.
- Yaşar, V. (2016) Çocuklarda Depresyon Düzeyi ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul
- Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki: ODTÜ örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yıldırım, A., Doğanay, A. ve Türkoğlu, A. (2000). *Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Becerileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2005). *Depresyon ve anksiyete tanısı almış çocuklar ile kontrol grubunun anne babalarının bağlanma stillerine göre evlilik uyumlarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

8. EKLER

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu:

Bu çalışma Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda yürütülmekte olan tez çalışması için gerçekleştirilmektedir. Ekli formlarda bazı demografik bilgiler ile çocuğunuzun doldurması gereken ölçekler bulunmaktadır. Formların hiçbir yerinde kişisel bilgilerinize dair sorular bulunmamaktadır. Doldurulmuş olan sorular sadece araştırmacı tarafından bilimsel amaç ile kullanılacak olup kesinlikle üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacaktır. Lütfen çocuğunuzun çalışmaya katılmasına izin verdiğinizize dair aşağıdaki bölümü imzalayınız. İlgı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

İmza:

Demografik Veri Formu:

Yaşınız:.....

Cinsiyetiniz:

(.....) Kız (.....) Erkek

Sınıfınız:.....

Annenizin eğitim düzeyi:.....

Doğumdan sonra kim bakım Verdi?:.....

EK 2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II – Orta Çocukluk Dönemi – Anne Formu:

Aşağıda anneniz ile olan ilişkinizi belirlemek amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Lütfen soruların yanındaki kutucuklara 1.Hiç katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Pek katılmıyorum 4.Kararsızım 5.Biraz katılıyorum 6=Katılıyorum 7=Tamamen katılıyorum şeklindeki derecelendirmelerden sizin için en uygun olanı işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5	6	7
1. Annem artık beni sevmeyecek diye korkuyorum.							
2. Gerçekte ne hissettiğimi anneme söylemekten hoşlanmıyorum.							
3. Annemin beni terk edebileceğinden korkuyorum.							
4. Anneme, ne düşündüğümü ve ne hissettiğimi kolaylıkla söylerim.							
5. Annemin beni gerçekten sevmediğinden korkuyorum.							
6. Annemin yardımına ihtiyacım olduğunu kabul etmekte zorlanırım.							
7. Annemin, benim onu sevdiğim kadar beni sevmediğinden endişe ediyorum.							
8. Anneme yakın olmak, ona sarılmak konusunda rahatımdır.							
9. Benim annemi sevdiğim kadar annemin de beni sevmesini isterim.							
10. Kendim hakkındaki birçok şeyi anneme söylemekte zorlanırım.							
11. Annemle olan ilişkimiz hakkında kaygılanıyorum.							
12. Annemle çok yakın olmayı tercih etmem.							
13. Annemi görmediğim zamanlarda beni artık düşünmüyor diye endişeleniyorum.							
14. Annem bana çok fazla sarılıp kucakladığında rahatsız olurum.							
15. Anneme sevgimi gösterdiğimde, onun beni aynı derecede sevmeyeceğinden korkarım.							

16. Kendimi anneme her zaman yakın hissedirim.							
17. Annemin beni terk edeceğinden pek korkmam.							
18. Anneme yakın olmak benim için hiç de zor değildir.							
19. Annemin söylediği ve yaptığı bazı şeyler kendimden şüphe etmeme neden olur.							
20. Sorunlarım ve endişelerim hakkında annemle konuşurum.							
21. Annemin beni terk edeceğinden korkmuyorum.							
22. Kendimi kötü hissettiğimde annemle konuşmak beni rahatlatır.							
23. Annemin bazen, benim istediğim kadar yakın olmak istemediğini hissediyorum.							
24. Anneme hemen hemen her şeyi anlatırım.							
25. Bazen annemin bana olan duygularının sebepsiz yere değiştiğini düşünüyorum.							
26. Her şeyi olduğu gibi annemle konuşurum.							
27. Kendimi anneme çok yakın hissetmek istediğim halde, onun bundan hoşlanmayacağından korkuyorum.							
28. Annem bana çok yakın olmayı istediği zamanlarda kendimi rahatsız ve gergin hissediyorum.							
28. Annem bana çok yakın olmayı istediği zamanlarda kendimi rahatsız ve gergin hissediyorum.							
30. Annemden kolaylıkla yardım isteyebilirim.							
31. Annemden istediğim kadar sevgi ve destek görmediğim için ona kızgınım.							
32. Anneme kolaylıkla güvenebilirim.							
33. Annemin diğer çocukları düşündüğü kadar beni düşünmeyeceğinden korkarım.							
34. Anneme olan sevgimi göstermek benim için kolaydır.							
35. Ancak bir sorun çıkardığımda annemin dikkatini çekebildiğimi düşünüyorum.							
36. Annemin beni çok iyi anladığını hissediyorum.							

Ek.3. Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği

Aşağıda anneniz ile ilişkinizi sorgulayan bazı maddeler bulunmaktadır. Ölçekte her madde için karşıt yönlü iki ifade bulunmaktadır (Bazı çocuklar... ama Bazı çocuklar...). Sizden istenen, öncelikle “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda tanımlanan sorulardan sizin için hangisinin daha uygun olduğuna karar vermenizdir. Daha sonra seçtiğiniz tarafa gidip bu durumun size ne kadar uygun olduğuna dair kutucuğu işaretleyin.

1.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirler	AMA	Bazı çocuklar annelerine güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değillerdir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

2.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin yaptığı her şeye karıştıklarını düşünürler	AMA	Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına annelerinin izin verdiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

3.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

4.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirdiğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirmediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	--	--	--

5.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten pek hoşlanmazlar	AMA	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten hoşlanırlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

6.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar her şeyde annelerine ihtiyaç duymaz.	AMA	Bazı çocuklar annelerine hemen hemen her şey için ihtiyaç duyar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

7.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar “Keşke anneme daha yakın olabilseydim” derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerine olan yakınlıklarıyla mutludurlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

8.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten sevmediğinden endişe duyarlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları sevdiğinden emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

9.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları anladığını hissederler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları anlamadığını hissederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

10.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları terk etmeyeceğinden gerçekten emindirler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları terk edebileceğinden bazen endişelenirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	--	--	--

11.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olamayacağını düşünerek endişelenirler	AMA	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olacağından emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

12.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin kendilerini dinlemediğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten dinlediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

13.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına giderler.	AMA	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına pek gitmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

14.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar “Keşke annem sorunlarımla daha çok ilgilense” derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	--	-----	---	--	--

15.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissederler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
--	--	---	-----	---	--	--

EK.4. G*Power İstatistik Programının Çıktısı

Analysis: A priori: Compute required sample size

Input:	Effect size f	=	0,3
	α err prob	=	0,05
	Power (1- β err prob)	=	0,95
	Number of groups	=	3
Output:	Noncentrality parameter λ	=	15,9300000
	Critical F	=	3,0479065
	Numerator df	=	2
	Denominator df	=	174
	Total sample size	=	177
	Actual power	=	0,9526689

Ek. 5. Milli Eğitim Onay Yazısı

T.C.
TARSUS KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 63988265-604.01.01-E.20894340
Konu: Anket Çalışması

06.12.2017

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 27.10.2017 tarihli ve 23867972/1269 sayılı yazınız.

Enstitünüz Psikoloji Tezli Yüksek Lisans programında kayıtlı 201510028 nolu öğrenciniz Fatma Nur SEVİNGİL'in "7-12 Yaş Çocuklarının Bağlanma Stilleri İle Okul Başarıları Arasındaki İlişki" konulu anket çalışmasının uygun görüldüğüne dair Valilik Makamının 22.11.2017 tarihli ve 19823205 sayılı oluru ilişikte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve ilgiliye tebliğini arz ederim.

Mehmet KALAYCI
Müdür

Eler:

- 1- Yazı (1 Ad.)
- 2- Olur (1 Ad.)
- 3- Anket Formu (6 Sayfa)

1851
B
= D.D.M. KOS
- cmy

GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZALI
ASLI İLE AYNIYDUR

06.12.2017

Şehit Mustafa Mah.3522 Sok.No:12 TARSUS
Elektronik Ağ: www.tarsus.meb.gov.tr
E-posta: tarsus@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: M. Yaşar DAZGİÇ - VHKİ
Strateji-2 (AR-GE) Tel: 052416135253
Faks: 052416130496

Bu e-senk güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://yrtaks.gov.tr> adresinden 624d-b48f-31bb-8c65-cfd3 kodu ile teyit edilebilir.

9. ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Tarsus' da doğan Fatma Nur SEVİNGİL, sırasıyla Özel Tarsus İlkokulu, Özel Toros Okulları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sanat ve Kültür Yönetimi (Lisans), programından mezun olmuştur.

4 yıldır Çağ Üniversitesi'nde Kültür-Basın ve Halkla İlişkiler Sorumlusu olarak çalışmaktadır.

İyi derecede İngilizce bilmektedir.

İLETİŞİM: fatmanur@cag.edu.tr

